

tönszenvedés után nyert végleges kegyelmet s bocsátatott szabadon. Életpályája, melyet gyermekkorában választott magának, s melyen oly hűséggel és annyi sikerrel haladt, valószínűleg volt tőve s remélni sem lehetett, hogy valaha még ismét lehetővé váljék. A magánéletben kelle tevékenységének tért keresni. Gazda lett. 1861-ben azonban, az alkotmányosság napjának első, bár még csak lényegesen kicsillatott Zalamegye főmérnökévé választott meg, s így közelebb lépett hivatása pályájához. — Újabb provisorium váltván föl a rövid ideig tartott alkotmányosságot, ő is visszavonult. 1865-ben a keszthelyi gazdasági tanintézetbe hivatott meg tanárnak; onnan pedig, a magyar minisztérium szervezkedésekor, 1867-ben, főmérnöknek a közlekedési minisztériumhoz, hol a topographiai osztály szervezése s az ide vágó munkálatok vezetése bízott reá. Ekkor készítette jeles szakdolgozatát, Magyarország helyszínrajzát, mely az érték teljes elismerésével találkozott.

Legújabb, mint már fennebb említettük, a honvédség szervezésénél vétett igénybe kitűnő képzettsége, és pedig kétszeresen, honvédezésre s katonai tanárrá neveztetvén ki.

Czecz tábornok, az erdélyi hadjáratban bajtársa, bár kevésbé barátja, „Bem hadjárata” című művében a következő jellemzést adja róla, mely annyival jobban dicséri őt, mert nem barátjától származik:

„Tóth Ágoston magas termetű szép ember. Kellemes külső, finom aristokratikus modor, és alapos katonai és polgári műveltség jellemzi őt. A magyar hadsereg legkitűnőbb kapacitásainak sorában foglal helyet, s csak szűk hatáskör volt oka, hogy ragyogó tehetségét ki nem fejtette jobban. A kolozsvári nök szemében ő volt legszeretettelőbb ember. Szíve mélyből republikánus, moderában pedig aristokratikus. Zárkózott volt és visszavonta magát. Barátságára keveset érdemesített, de a kit megszeretett, az bízhatott benne körümszakadtaig. — Becsület és őszinteség, jellemes és igaz hazafi.”

A titkos kéz.

(Egy csüggedő barátomhoz.)

Tagadja bár a kishitűség,
Én látom a titkos kezét,
Mely életünk homályos útján
Fénylő csillag gyanánt vezet...
— Sötét éjfel borul reánk bár,
S utunk tövis közt tévedez:
Ne félj, ne félj, vándor-barátom!
Nem hágy el soha téged ez!

Remegve sirt fel szívem olykor,
Ha láttam a por emberét,
Hogy annyi véres küzdelemmel
Hiába olt, hiába vét...
... Alant marad a jónak magva,
Mig a gyom fel, magásra hajt...
„Hajh, ez a föld ősvadlaj meg:
Dúsán terem csalánt, parajt!”

Lelkem sötét borulatán át
Kerestem: ha fény volna még, —
S sötétebb lón mindig körülem:
Csak Golgothára tévedek!...
— Vértenger itt, könytenger ottan,
Börtön-sohaj és máglyaláng!
Alig lép egy a küzdelemre,
Már sarkán a kigyófulánk!

És dőszöl a bűn, győzedelmén,
Gúnyolva kint, fűző sohajt,
S érdemfűzert lesz homlokán a
Könyű, mit álnokul facsart...
Az árulóra díj — s babér vár, —
Ki eladta övét, hitét, —
Mig a dícsőknök koszorúját
A gúny kacagva tépi szét! —

Oh sirtam én sok szenvedővel,
Kit kétség habja hányt-vetett, —
És hordozék önképlemen is
Nem egy-két vérező sebet...
S megátkozám önelőtűnk, e
Vén mostohát, ki jót s gonoszt,
— Nem érdemet, kegyet tekintve —
Önző, visszas kezével oszt!

De átszakadt lellem borúja...
Egy villámfény cikáza fel.
És láttam a titkos kezét, mely
Jóban, rosszban gondot visel.
— Láttam, hogy a bűn győzedelmén
A jónak épül temploma,
S nem a dícső, — az vész homályba,
Ki ró-trígyt fázolt vona!...

— Mint tűzhányó, küzd, forr az élet,
Magasra szörva lángjait,
S míg az hevével perzsel, éget,
Lenn hamva mindent elborít.
De gyógyforrás fakad nyomában,
Hol enyhülést nyer száz beteg...
Igy oszt a sors kemény csapással
Ránk üdvöt, áldást, életet! —

Tagadja bár a kishitűség,
Én látom a titkos kezét,
Mely életünk homályos útján
Fénylő csillag gyanánt vezet...
— Sötét éjfel borul reánk bár,
S utunk tövis közt tévedez:
Ne félj, ne félj, vándor-barátom!
Nem hágy el soha téged ez!

Nyész Balint.

Magyarország geográfiai helyzete.

A „Magyarország 1849-ben és 1866 után” című nagyszerű politikai tanulmányból, melyről jelen számunk irodalmi rovatában is emlékezzünk, mutatványul közöljük az első szakaszt, melylyel a névtelen szerző fejtgetéseit kezdi.

Mellőzve a bevezetést, mely a geográfiai helyzetről általánosan s más országok példái-
val illusztrálja, kiemelve a geográfiai helyzet nagy fontosságát s a nemzeti jellem és történelem alakulása gyakorolt döntő befolyását, — egyenesen ott kezdjük, hol saját hazánk helyzetét veszi szemügyre, a politikai geográfia szempontjából.

„Egy cseh történetíró”) egyszer azt találta állítani — s vakon utána mondják azóta, — hogyha a magyarok a 9-ik század végén be nem tolakodnak a Kárpát hegység tágas öblézetébe, egy nagyszerű szláv birodalom alakult volna itt; mely a lengyeleken, cseheken, tótokon és horvátokon át a keleti tengertől csaknem Konstantinápolyig nyúlik s magában foglalja vala a Duna és Tisza mentén a mai Magyarországot.

Világos ezen állítás alaptalansága azon anachronismus, mely szerint az újkori panszlávok ábrándjait ezer évvel ezelőtti nagy valószínűségnek mutatják be. Hogy a lengyel, ruthén, cseh, tót, horvát, szerb nem egy nemzet ma, — s csak jámbor óhajts azok egyesítése — azt tudja minden elfogulatlan; — hogy pedig ezer évvel ezelőtt egy volt, azt az újkori nyelvészet, mely a világ összes nyelveiből vonja el az általános törvényeket, kereken tagadja. — Még a dialectusok is sok száz s ezer éven keresztül megtartják lényeges különbségeiket, s hol külön dialectust találunk, históriai emlékezet előtti korban kereshetjük az elválaszt. Mennyivel inkább a mai szláv nyelvek eltéréseit, melyek nagyobb mértékben különböznek, mint a csupa tájszólások egymástól!

De mellőzve ezen s más ethnographiai tekinteteket, — kézzelfoghatóbb és vitázhatatlanabb érveket nyújt nekünk a geográfia a Palaczky-féle állítvány ellen, mely nem is

*) A híres Palaczky.

theoria, hanem egy ezer évvel visszafelé áhi-
tozó utópia.

Tudva van, hogy midőn a magyarok ide beérkeztek, a szerbek, boszniakok, horvátok és a stíriai szlovének illető hegysegekben már megtelepedtek volt; s a Dráván innen nem terjeszkedtek. Szintén meg voltak telepedve a csehek, morvák és egy részben a tótok illető mai területökön. — Ennyit tudunk elég, hogy az idézett ábránd szétoszlik; mert ha csehek oda nem hagyják a felső Elbének bástyaformára hegyekkel körített mendenczét, s nem költöznek a mai magyar alföldre, hol lett volna természetesen kikerekített határa és központja a nagy szláv birodalomnak? — Volt ugyan a krónika szerint egy úgynevezett morva birodalom a magyarok bejövetelekor. Ez magába foglalta a felső-magyarországi tótságot is — Cseh- és Morvaországgal együtt. — Így tehát megtették a csehek a lehető, ha nem is a Palaczky-féle ábránd teljesítésére, de legalább a minél szélesebb körű hódításra. Ámde még ezen korlátozottabb területen sem engedte maga a természet, hogy állandó ország legyen fenntartható.

A Kárpát-hegység oly természeti akadály, mely kimutatta a netovábbat a cseh terjeszkedésnek. S valóban a mint a magyarok bejöveteleivel egyszer a különben nyelvileg rokon tótságot — (hihetőleg nem nagy sájnálátára) elszakadt a cseh-morva conföderációtól, többé vissza nem csatlakozott. Több mint háromszáz év múlva a hódító Ottokár, cseh király, terjeszkedése sem ez irányban indult. A Kárpátoknak nem déli oldalára áhihozott, hanem az attól északra és nyugatra fekvő terület, Ausztria, ellen intézte invasióját, — sőt előbb jutott észébe Stíriában betörni, mint a Fehérhegyek vagy a Tátra felé. A magyarok sem ezen elválasztó hegyeknél, hanem Stíriában és Ausztriában a March mellett találkoztak vele, — s a meny-nyiben Magyarország fenyegetve volt általa, az Pozsony táján a Duna mentén történt.

Csehország későbbi története azt mutatja, hogy egy maroknyi nép oly kikerekített és védett helyen, minő a mai Csehország, mily erős individualismussal és szívós nemzeti érzettel képes dacolni nemcsak a viharok, hanem egy igen nagy mértékű német bevándorlás következtében fenyegető beolvadás veszélye ellen is. Kisebb már ezen szívósság a némileg különvált, s a természet által nem annyira körülszárkolt Morvaországban!

De ha az északi cseh nemzetiség nem lesz vala képes a mai Magyarországon állandó uralmat alapítani meg, szintoly kevéssé voltak képesek a bolgárok, kiknek fő ereje az Alduna déli partját foglalta el. Ha az eredetileg nem szláv bolgárokat már 900 körül szláv nyelvűeknek tartanók is (a mi határos a képtelenséggel, mert kétszáz év alatt a civilizáció akkori viszonyai közt egy nemzet le nem vetkezhethet nyelvét s nemzeti-
ségét), — a bolgárokat a Duna, a Vaskapu s déli Erdély bércei még jobban elzárták, mint a cseheket a Kárpátok a mai Magyarországtól.

Említi a krónika, hogy utóbbi területen 900 körül a németek tettek volt foglalást túl a Dunán. Mint hátrább kifejtém, ezek voltak legerősebb posztóiban. Végre mind ezeken kívül kazarok s más keleti népek (egy részben tán az avarok maradványai) foglalták el a terület közbeneső és keleti részét. De mellőzve ezeket, nem világos-e, hogy Magyarország mai területén három kisebb-nagyobb erejű birodalom határszéle találkozott: a német, bolgár és cseh birodalom. Mindenik utjában volt a más kettőnek, ha az az egész területet akarja elfoglalni. Ez kétségkívül egyiknek sem jutott észébe, vagy

legalább egyik sem akarta és nem is akarta ide tenni át a birodalom súlypontját, mely már állandóul más helyen volt szilárd alapon. A magyarországi birtok mind háromnak csak határszéli provinciája volt, s bírása nem életkérdés egyikre nézve sem.

Palaczky, midőn a magyarok bejövetelel oly nagy csapásnak tünteti fel egy nagy szláv birodalmi ábránd valószínűsítésére nézve, oly messze előrelátó diplomatáknak tünteti föl a beköltözött hét magyar vezért, hogy a magyarok iránti idegenkedés helyett ellenkező érzelmeket támaszt: megbámulatja politikai bölcseségeket és geographiai ismereteket, — sőt jóstehetéseket is. Lehelnek és Bulcsúnak valamelyik táltos alkalmasint fölolvásokat tartott a panszlavismusról, mely kilencszáz esztendő múlva volt megszületendő. És nemzeti hűségünk nézve oly hízolgónak találtuk ezt, hogy Palaczky könyvének megjelenése óta tán egy magyar történész sem mulasztja el nagy megelégedéssel idézni. De részéről csak a fenn előadottak nyomán sem szeretem ennyire föl-
híjva látni ama merész combinációknak rejő-
hűségét; mivel az egész hypothesis szap-
panbuboréknak tartom.

Föltesszem ugyan Árpádról és bujdosó társairól, — mint a népvándorlás minden nagyobb tömegéről, hogy komoly megtelepedési szándékból jött s azért megválasztotta az alkalmasnak tetsző helyeket. Ehhez az oly messze földeket bejárt vándorok, nagy vadászok, ménesek és gulyák birtokosai és pásztora, és végre kitűnő hadvezérek, bizonyynyal gyakorlatiabban értek, mint némely mai geographus, ki könyvekből szedegeti tudományát. Aztán vezérelte Árpádot physica-geographiai ismeretén kívül a kénytelenség is. — Mivel Európában üres hely számára nem volt, melyen mások háborítása nélkül megtelepedhessék, kétségkívül döntő tekintet volt az is a foglalásban, vajon aránylag melyik terület elfoglalása kerül kevesebb áldozatba. Még ehez sem kellett hadi tanács, — a viszonyok maguk kimutatták, hol vannak a lazán egybefüggő népek közt oly rések, melyek önként kínálkoznak arra, hogy nemzetével oda bekelhesse magát.

Őseink ott jöttek be ezen hazába, hol a fennirt három birodalom legszélesebb ürt hagyott, s honnan bármelyik ellen is legelőnyösebben védehették meg hátukat, vagyis a hol általán legkevesebb akadálylyal küzdhetek. Nem követték a népvándorlás nemzeteinek rendes útját, az alsó Duna partjait; mert itt előbb a besenyők, s azután a bolgárok törzserébe ütköztek volna. Munkács tája nyitva felejtett kapuként kínálkozott nekik.

Árpád innen indulva hódítá meg elég rövid idő alatt azt az országot, mely mint láttuk, nemcsak hogy állam nem volt, de akkori elfoglalói közül egyik sem alakíthatta volna egygyé. A terület mintegy várva várta egy új nép megtelepedését, mely a természetűl egy egyesült külön állam keretűl volt alkotva. Csehországot kivéve nem tudok Európában országot, mely szabatosabban ki volna kerekítve hegyek és folyók által, mint a Kárpátok hegysorozatának déli és keleti alján elterülő hegységek és rónaságok, s belőlről területileg kevésbé volna eldarabolva.

Valamennyi hajókázható folyója mint közlekedési út, egy fő arteriába szakad, s ha Titelnél megállapodunk, nincs ama nagyobb mellékfolyók közül egy is, mely egyesülve ne vonulna a Dunába.

A terület ezen egysége, melyett itt, mint a földképen nagyon világosan szemlélhetőt, nem tartok szükségesnek körülmenyesebben leírni, — magyaráz meg némely nevezetes históriai és politikai téneményt, melyet ignorálni csaknem közszokássá lett. (Vége köv.)

A gonosztevőkről.

— Egy fogház-felügyelő naplójából. —

(Folytatás)

Sajátságos dolog, hogy mikor a foglyok káromkodásához vagy aljas beszédhez folyamodnak, az asszonyok ebben hasonlíthatlanul fölülmúlják a férfiakat. Sok magyarázatot hallottam már ennek, s egyebek közt azt is, hogy az asszony nyelvrendesen élesebb, és sebesebben forog mint a férfié. Azonban — azt hiszem — jobb okát tudnám adni a dolognak. Mostani szoros fegyelmi-rendszerünk mellett káromkodás és aljas beszéd ritkán fordul elő. Voltaképen csak akkor, mikor a foglyok daczos vagy lázongó hangulatban vannak. Ilyen állapotban mindenik oly szemtelen akar lenni, a milyen csak tud, hogy megmutassa, miszerint nem javult egy kommányit sem, és olyan elvetemült, a minő csak lehet. Azt azonban nem teheti, hogy lopjon, vagy csaljon, vagy leüsse valamelyik őrt, hogy makacsságát megmutassa; nyelve az egyedül szabadon levő eszköz, és azt használja is. S a szitkozódás és aljas beszéd annyira megszokott dolog már a férfiak előtt, szinte gyermekesüktől fogva, hogy azt nem tartják semminek, és semmit nem látnak benne, ha abban elmerülnek. Máként áll a dolog az asszonyokkal. Nekik rendkívül el kellett aljasodniok előbb, hogy ily hangon szóljanak. Még van némi sejtelmük róla, hogy az erős dolog, s mikor ilyen daczoló hangulatban vannak, s meg akarják mutatni, hogy mennyire elvetemültek, akkor osztán teszik. S véleményem szerint el is érik céljukat, mert egy szitkot, átkot szóró asszony sokkal undorítóbb látvány, mint egy ugyanazt tevő férfi. Az asszonyoknál e mellett sokkal könnyebben áll a szenvedély kitörése, mint a férfiaknál, s képzeltetni, minő jelenet lehet az, midőn valamelyik ezen alázatos, kegyes bűnbánók közül megereszt nyelvért. A látogató úrnők közt”) ismertem egy öreg szeretetreméltó asszonyt, a kinek társalgása a rabokkal mindig gyöngéd és nemes volt, s pedig mindkét részről, ugy hogy abból a mit ő látott, bátran hihette, hogy ezek a foglyok semmivel sem rosszabb magaviseletűek saját jól nevelt unokáinál. Egy nap elkezdi vallásos hangulatu társalgását kedvencz tanítványával. Azonban a tanítvány esetleg félbolond kedvében volt, s imo az átkozódásnak, káromlásnak és ocsmányságnak olyan özönvizét önti a szegény látogató fejére, a minőt, s a minő durván csak kifejezni képes vala. Ha látták volna önök, a szegény öreg úrnő minő arczezal hagyta ott a fogházat!

Ezzel egy sorban nem állhatom meg, hogy ne szóljak a fogházi lelkesekről is valamit. Valami sajátságos van ezeknek egész rendes eljárásában. Sohasem tudtam lehetőlni gondolataik fenekéig azon nép felől, a mely között munkálkodnak. Kezdetben könnyű őket keresztüli látni. Mindenik ujjon jött, ha még nem volt tömlőcseben előbb, olyanforma vágyakkal és szép kilátással van tele, mint az arató, ki gazdag és elhagyott vetésre megy. De csakhamar észreveszi, hogy — hogy nem — minden konkolylá válik kezében! Akkor aztán rendesen bizonyos egyformaságot vesz fel kötelessége teljesítésében, s rábizza a gondviselésre, hogy talán mégis teremni fog gyümölcs imitt-amott az elszórt magból; nagy örömmel jegyezi fel, ha valahol ilyes jelt vesz észre, de igazában maga sem bízik dolgában. S tanításunk gyakorlati célját tekintve, engem igen gyakran meglepett, hogy minő kevéssé gondolják meg sajátságos helyzetét és állapotát annak a népnek, a melykhez ők szólanak. Egyik egész pathosszal beszél előtűk azok özése, alacsony-lelkűsége felől, a kik egész lelküket a kincs-gyűjtésnek adják, épen mintha egy kereskedővel és töképezéssel tele levő templomban beszélne. Egy tolvajtól kérdezték, a kinek nem volt egy árva garas, mikor kijött, hogy hát emlékszik-e még a kötelességre, a melyet a lelkész tanított neki. „Igen, — felelé, — hogy adjam el minden javaimat, és osszam szét az árát a szegények közt.” Egy másikat hallottam magam, ki a „gazdag és Lázár” parabóláról beszélt, és oly hangon, hogy bizonyos vagyok róla, miszerint mindenik gaz magát egy-egy Lázárnak gondolta, s hozzá képzelt egy-egy külön gazdagot a maga számára, a kit jó volna megfosztani felesleges vagyonának egy részétől, ha ugyan nem egyenesen azt főzte az egész tanítás alatt, hogy mi uton juthatna vas-ládájához. Kevés ember gondol rá, hogy a fogház mennyire különböző hely a világ többi részétől. Mi

*) Angliában rendes dolog, hogy nemes lelkű, vallásos úrnők látogatják a börtönöket, s ott alázatosan, vigasztalást osztogatnak, s az ott levő szerencsétlen nőket javítani igyekeznek.

érezzük ezt, kezdetben, mikor még új a hivatal ránk nézve; de mikor egyszerű hozzá szoktunk ehhez is, és a helyhez is, ép úgy szeretjük, mint más ember saját otthonját vagy üzletét. Ismertem egy felügyelőt, ki szünidejének közepén visszatért a fogházba, mondván: hogy rendkívül unalmasnak és hiábavaló dolognak érezte a tenger-parton vagy a mezőkön való sétálást. Egy másik, mikor nyugalmazták, csakhamar aztán elhalt bele, pusztán azért, mert nem volt mit tennie, s mert kimozdították a régi kerékúgásból. Sajátságos az is, hogy ők akkor érzik magukat vidáman, ha fogház-zaik jól tele vannak. Mikor a törvényszék ülésze, s a régi foglyok már megfogytak, az ujak fölött pedig még nem mondatott ki az ítélet: a börtön-őrök egész serege kedvetlen és szomorú. Bár fizetésük biztosítva van, mégis úgy érzik magukat, mint a csőd miatt egy időre felfüggesztett kereskedő.

S a mi a nagyszerűséget illeti, a maga nemében, én gyakran láttam embereket, kik egy nagy fegyencz-fogház kivilágított hosszú folyosóit, éjél, ép oly érdeklődéssel szemlélték, mint a legszebb templomot vagy palotát; s a mi elgondoljuk mind-
azt, a mi azokon a falakon belül van, bizony elég tárgy merül föl, a min gondolkozunk, ott járva kelve közöttük. Én valóban kételkedem rajta, hogy lehetne valahol valódiabban főséges valami: mint keresztül-menetel egy nagy fogházon — éj-félkor. A magas, nyílt közép-boltozat, lépcsőivel és karzataival mindenik oldalon fényesen ki van világítva; és mégis semmivel sincs több mozgás ott, mint egy óriás sírboltban, kivéve, ha valamelyik éjjeli felügyelőval találkozik az ember, a mint ez lassan elcsoszog szőr-cizmájában. A foglyok jó alvók, mintán nincs nekik megengedve az időn kívül való alvás; s ritkaság, hogy az ember egyetlen hangot is halljon, bár százával vannak körülötte, a hely nagyságával valószínűleg az ember, a mint az ártó elemnek minő sokasága van ott összegyűjtve! Emberek, kik minden képzeltető gonosz-ságot elkövettek, a gyilkosságtól fogva lefelé. Gyakran gondoltam rá, hogy mennyire hasonlít ez a régi mesékhez, a hol rettenetes démonok zaratnak össze egy ládában, s ott teljesen ártalmatlanok egy darabig, a míg valami varázsszer vagy csalás segédelmével ismét ki nem szabadulnak.

Mondám fentebb, hogy a fogház hivatalnokai mennyire szeretik foglalkozásukat; azt hiszem, ez a szeretet nagyobb, mint az emberek többségénél saját üzletét iránt, s talán okát is tudnám adni ennek. Az, a különben egyszerű sorsu embert, a parancsolás és méltóság állásával ruházta fel. Olyan néppel bánt mind, a melyik határozottan alatta van. Igaz, minden fegyencz egyszersmind kitűnő ismerője is a fogházi törvényeknek; s tudván, hogy a felsőbbeknél pártfogásra talál, egyszerre jelentést tesz, ha valamelyik hivatalnok bántotta vagy megtagadott tőle olyasmit, a minek bíráshoz joga van. Azonban ha az ember jól és törvény szerint bánik velük, rendesen föltétlenül engedelmesek, és nagyon becsületűek; s ez az, a miért a hivatalnok magát valaminek érzi.

Csupán egy nemével a foglyoknak van temérdek baj, de ezek, szerencsére, ritkák. Az olyan uri ember-félék ezek, kik hamisítást vagy csalást kerültek be. Egyével közülök több baj van, mint százal a közönséges jó madarak közül. Rendesen igen nagy gazemberek, nagyon mélyen kellően a gazdaságba lemerülők, mielőtt rajta érték őket; és mégis úgy viselik magukat, mintha a leggyalázatosabb tett lett volna őket egy épületbe zárni a közönséges emberekkel. Szemtelenségek; különösen kezdetben, valami meglepő. A hivatalnokokkal úgy bántanak, mintha ezek csak az ő eselődjeik volnának, kiket a közönség azért fizet, hogy nekik szolgáljanak. Örökké a szájukban van, hogy majd felírak az állam-titkárhoz, s megis teszik, a mint tudom. Ismertem egyet, a ki 150 lapra terjedő jelentést küldött föl, sírú irással, a legnagyobb iven.

Azonban ha kezdetben boszankodnak is a hivatalnokok az ilyenek magaviseletén, ez az érzés nem tart soká, s csakhamar helyet ad a szívalomnak, mert a fogházi élet megszeli őket az embereket. Egyik se török meg úgy, mint az ilyenek. Nézz meg egy embert, ki környezetében tökéletes basa volt, magasan tartva fejét a többi nép fölött, s uralkodva valamely clique tagjai vagy olyanok fölött, kik őt gazdagnak hitték; s nézd meg ugyanazt az embert 4 vagy 5 évi fogság után, és nem ismerd rá. Mindnyáján tudjuk, hogy minő lelki szenvedésen s nyomorult vergődésen kellett keresztül mennie, a míg idáig jutott.

A jó madarak közönséges faja egészen más szabásu nép, mind a velők való bajra nézve, mind

önmagukban. Ők úgy tekintik a fogságot, mint szerencsét. Meg vagyok győződve, hogy nagy többségük boldogabbnak érzi magát odabent, mint kint. Ott legalább le van róluk véve egy csaknem elhordozhatatlan teher, az olyan népre nézve mint ők: az önmagokért való felelősség. S innen van, hogy nem mindig mennek örömet ki. Mi tudjuk, s ők is tudják, hogy egy darabig küzködni, aggódni, nyomorogni odakint, azután csak visszakerülni ismét. A visszatérő ismert arcokat olyanformán üdvözljük, mint a hogy egy tagját szokás a családnak, ki nyugtalan vágytól üzetve, idegen földre megy, de ott csakhamar megünne magát és ismét hazatér. A fogház a házája ezen embereknek és abban érzik magukat otthon.

Elfogadott maxima köztünk, hogy a legmegátalkodottabb és javíthatatlanabb gonosztevők a legjobb magaviseletű foglyok. S csakugyan valahányszor kime-netelengedély, vagy fogság-elengedés ada-tik jó magavi-seletért, mindig a rendes tolvajok kapják azt. Hasonlóképpen a jó magaviseletért osztott pénz-jutalom-mal; s ismertem egy kitanult házfeltörőt, a ki egy egész — oly módon szerzett — kapitálissal hagyta oda a fogházat, s azt azonnal a feltöréshez szükséges új szerszámokba fektetve! A vén tolvajok a legjobb magaviseletűek minden tekintetben, s az ezért járó minden jutalmat ők nyelik el.

Es ez nem ellenkezik annyira az emberi természettel, mint első tekintetre látszik. — Mint már fentebb érintém, a tolvajok nem ügyes emberek, kik képesek volna a terv szerint új élet-összevetni követni. Ellenkezőleg, ők usznak az árral, a melyikben vannak, engedik magukat vitetni a folyó által, míg az leveles lábkáról őket. En azt hiszem, hogy ugyanaz a hiánya az önaktartnak és az önviszartartó erőnek az, a mely eszközli mind a kettőt: mind azt, hogy oly rosszul viselik magukat ott kint, mind azt, hogy oly jól ott bent. Mindig és mindenütt engednek az öket nyomó erőnek. Ott kint nyomatnak az ivás, kicsapongás és rablás felé; ott bent a nyomás az ellenkező irányban történik; mindenben rend, józanág és illem, s a rendes tömlőz-lakos ép úgy felölti ezeket az erőnyeket, mint a hogy felölti bőrtön-gűnyját. Igazán, ha valaki akarja látni a sark-erényeket elvont tökélyükben, s különösen ha valaki szemlélni akar teljes józanágot, pontosságot, tisztaságot s becsületet, a magaviseletben: menjen egy jó rendben tartott fegyenc-tömlőzbe.

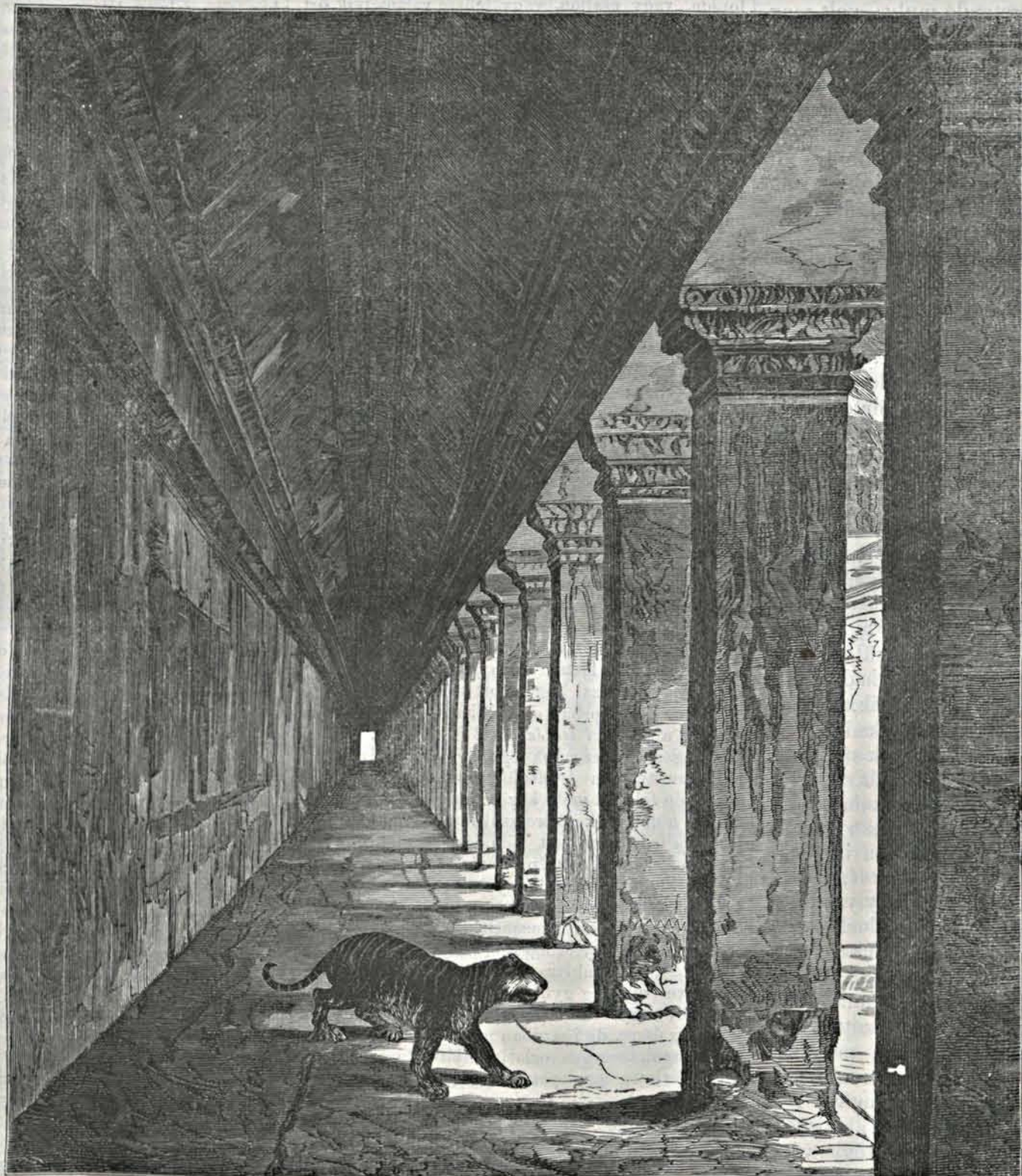
Teljes lehetetlenség volna becsületes embereket olyan rendben tartani. Akkor látjuk ezt, mikor olyan jó hozzánk, a kinek valami könnyebb vétké van. Nem hiszem, hogy a nagy közönség tudná,

mennyire taníthatók a foglyok, ha egyszer az ember fölöttük kerekedett. Itt látva őket, az ember nem egy könnyen hinné el, hogy oly finom, gyöngéd, lekötözö, és tiszteletűd fozók akármilyen roszat is tehetnének a világban. Semmi sem oly nyomatékos mint a tények bizonyítéka és tévednek azok, kik másokat is saját magukról és saját osztályukról ítélnék meg. Az én meggyőződésem az, hogy a legtöbb félreértés a gonosztevőkkel való bánásban onnan eredt, mivel náluk is azon indokok tekintetbe vételével jártak el, a melyek becsületes emberekben vannak. Ennek világosítására idézek egy példát.

(Vége köv.)

A kambodzsai templomromok.

Ázsia, nemünknek s ős miveltégünknek o nagyszerű bölcsője, telve van a legrégibb hajdan-

A kambodzsai templom oszlopcarnoka.

kor minden-féle építészeti emlék maradványaival. Ott csirázott ki, ott nevelkedett s később ott pusztult el a tudományok és művészetek minden ága, minden virága és gyümölcse s épen ez okból ott hagyott maga után legtöbb, legszebb és legbámulatosabb nyomokat. Hanem az eddigleg ismert építészeti emlékeket óriási nagyság, megragadó nagyszerűség s gyönyörű izlés tekintetében mind jóval túlhaladták azok csodálatra méltó templomromok, melyeket legújabb időkben a kambodzsai királyságban. Siam szomszédságában fedeztek fel.

Az egykor nagy terjedelmű és hatalmas Kambodzsai Siam és Kóhinkhina között fekszik. E tartományt valami nyolcz vagy kilencz évvel ezelőtt Monhot Henrik, természetűdös vizsgálta meg és írta le. Legújabbban pedig Thomson J. kitűnő fényképész látogatta meg, ki Bangkokban, a siami biradalom székvárosában lakik. Mikor

Thomson Kambodzsából haza tért, vizsgálatai eredményeit egy jó rakás igen sikerült fénykép kíséretében a „királyi földrajzi társulat“ elébe terjesztte, valamint később a „tudományok előmozdítására fennálló brit társulat“ földrajzi s népismeretű osztályának is bemutatá. — Ongu-Wat-ba tett kirándulását különös figyelemmel és gondnal dolgozta ki. A „Wat“ vagyis Buddha-templom Onguban, mely egykor Kambodzsai gyönyörű fővárosa volt, jelenleg romokban hever. A templom környékét roppant nagyságú régi fák által álló sűrű erdőségek borítják, melyek csak úgy homzsegnak a tigrisektől és oroszlánoktól. Kambodzsai története majdnem teljesen ismeretlen; mai lakói azt állítják, hogy az égből egy egész csoport angyal jött le s azok építették volna e templomokat. Az ongu-i templomok óriási nagysága és torjedelme önkénytelenül is az egyiptomi gulákat juttatja eszünkbe,

művészi tervök és kivitelök pedig mintegy ösztönöz arra, hogy a régi Görögország klasszikus emlékeivel hasonlitsuk össze azokat. A versenyt mind a két tekintetben kiállanak vetélytársaikkal. Terjedelmükéről ítélve úgy látszik, hogy e titkoszerű épületek több egy-másra következő nemzedékek művei valának; de ha ismét a művészi összhangzatot és arányt vesszük tekintetbe, megint csak el kell ismernünk, hogy itt, ha nem ugyanaz a nemzedék működött is, de mindenesetre egy cél, egy eszme és ugyanazon egy művészi szellem lelkesítette az építőket.

„A legőszintébb tisztelet és megatottság érzelmeivel hagytuk el az erdei ösvényt,“ — írja Thomson — „hogy a külső töltvény megkopott lépcsőin fölhaladjunk.

— Balföld egy oroszán óriási szobra feküdt a homokban félleg eltemetve. A külső nagy töltvényen megállva, eszép csinált ut művészi alkállyal összeillesztett négy-

szögű köveiről zsemeink szabadon tévedezhettek a templomot körül vevő széles árkon keresztül a nyugati oszlopcarnok nagyszerű kapuzatáig, melynek tömör négyszögletű oszlopai büszke méltósággal csillogtak a fényes napsugarakban. A mint az oszlopcarnok bejáratán keresztül haladtunk, egy más, még nagyobb torjedelmű töltés állott előttünk; onnan a templomot egész nagyszerűségében áttekinthetők oszlopcarnok vén csarnokaival és folyosóival, melyek egymás fölébe emelkedve végül a kolosszális közép toronyban végződnek. Remekül faragott kölépcsőkön, oszloporokon, csarnokokon és tornácokon haladtunk át a torjedelmes és igen szépen kikövezt udvaron végig mentünkben, míg végre a középtorony lábához értünk.“

A templom kőfallal körített beltéré mintegy 500 öl hosszú s csaknem oly széles s a falakon kívül még egy 120 öl szélességű árok is veszi körül

egy másik egyenszögű négyszög területet képezve, melynek minden oldala majdnem egy angol mér-földnyi hosszú. Az épület maga három belterületből áll, melyeknek körfalai befelé fokozatosan magasan, az egész műnek pyramidalakot kölcsönöznek. A belső és nagyobb oszlopcarnok igen szép fejeik vannak, de talapzataik nincsenek. Alttalán véve Kelet-Ázsia Buddha-templomaiban az oszlopcarnok minden talapat nélkül csak a sima márványtalapra szokták lerakni, miként az különböző országokban is látni.

Az oszlopcarnokok falai több mint 2000 lábnyi hosszúságra terjednek, a legalsó talajtól a legfelső faragványokig vannak elválasztva és az ott bevése és kifaragva látható emberek és állatok száma 18—20,000-re megy. A gyámoszlopcarnok igen sok a női alak, de férfi egyetlen egy sincs. Az oszlopcarnok legpontosabb aránnyal vannak fölállítva és elhelyezve, s kivált a templom belsejében igen tökéletes szobrászatról tesznek tanúbizonyságot. Egy külön folyosóban az oszlopcarnok csupán hétéfű kigykivannak faragva. Az egykori fénynek és virágzásnak s rommaradványai eléggé mutatják, hogy a régi kambodzsaiak a polgárosultság mily magas fokára tudták magokat felküzdeni. Birodalmuk ma már csak üres név.

Képünk, mely az ongu-wati templom nyugati oszlopcarnokát mutatja, Thomson-féle fénykép után készült. Ugy hisszük, talán felesleges is volna megjegyeznünk, hogy az a tigris, melyet a művész, ki a képet a fénykép után lerajzolt, azon majdnem az előtérbe állított, a Thomson photograph-gépe előtt aligha megjelent, vagy ha meg is jelent volna, aligha meg nem riasztja művészi utazókat. De mind e romok tele vannak tigrisekkel, oroszlánokkal és hyénákkal: a rajzoló jónak látta egyet a képen is bemutatni. S. L.

Képek a hazai népeletről.

Faárló székely.

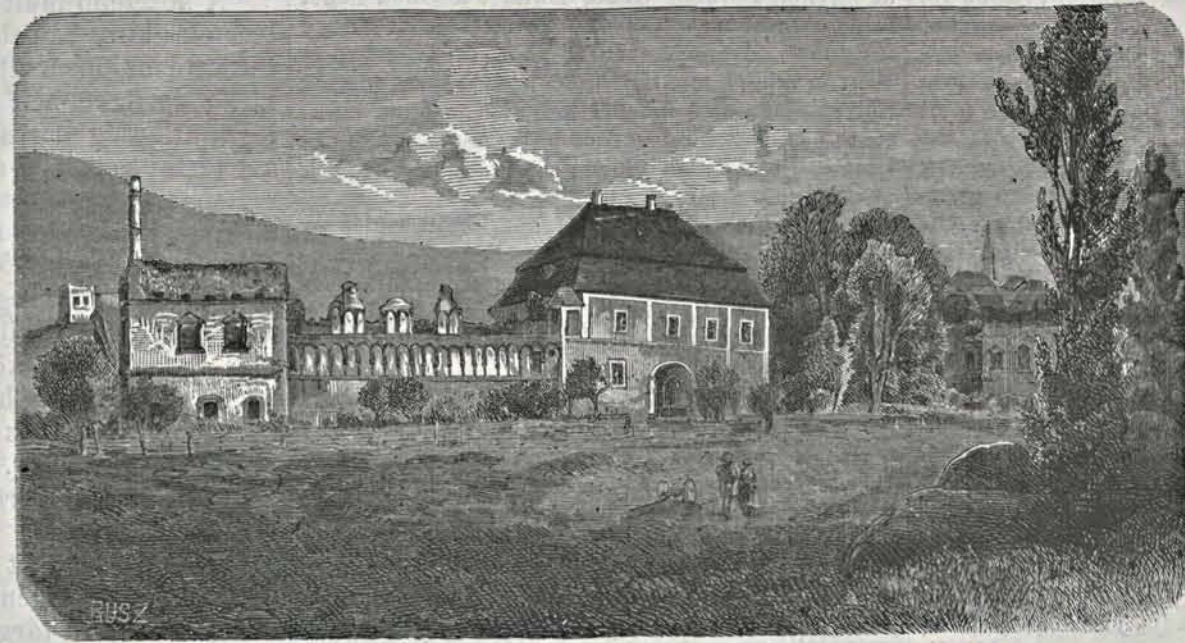
Már említettem valamikor e lapban, hogy mennyi minden foglalkozáshoz ért a székely, és mily sokféle forrásból szerzi össze szükségleteit.

Azt hiszem, hogy nem csalódom, ha állítom, hogy semmi foglalkozás nincs nálók általánosabban elterjedve, mint a tűzifa-kereskedés.

Olyanok a helyi viszonyok, hogy a kinek két gubója vagy tinócskaja akad, az rögtön beállhat fakereskedőnek; a minthogy be is áll, mert pénz kap utána. Másutt az erdő rendesen nagyobb birtokok kezeiben vannak; a tűzi fát ilyenektől szerzik élelmes üzerek, a kik aztán jóval magasabb áron adnak tul rajta. Olyan helyt a kereskedésnek főteendője az elrésztelés. Az egyesek raktárakból vásárolnak. — Ez a legáltalánosabb.

Kereskedik a nép is tűzfával; többet vásárol

össze, mint a mennyi saját fogyasztására szükséges, vagy közben is, erdővágás alkalmával, nyereszkező kedve kerekedik; de ilyenek csak kisebb részben látják el vidékük piacát. A mennyire én ismerem, mindenfelé a nagy raktárak játszó a főszerepet. Hanem a székelyföldön mindez másképp van. Ott nincsenek nagy raktárak, nincsenek másodfokú üzerek; bátyám uram a nagy kalappal ottan, saját tulajdonát árulja, a melyet maga vágott és szárított.

Szarhegyi kastély. (Csikszékben.) — Keleti Gusztáv rajza.

E tekintetben, és még sok tekintetben, ottan nagyon sajtáságosak a viszonyok. A székelyeknél eredetileg közös, községi volt minden birtok. Egyebekre nézve megvonták utóbb a barázdákat, még pedig feltékeny gondnal; de az erdő mind e mai napiglan közös birtokot képeznek. — Olyan helyt van kivétel csak, a hova befészkelte magát a viszályos századok alatt egy-egy földes ur, és elfoglalta a közös erdőséget. Ez azonban sokkal ritkább eset.

Faárló székely. — (Fénykép után rajz. Jankó J.)

A legtöbb helyon, mint már említém, a községi közös birtokolja erdőségeit. És erdő minden községi határán van.

Egy-két köz-székely, úgy öltözve, mint bátyám ott a székér mellett, megjelenik olykor a legfőbb bíróságok, sőt maga az uralkodó előtt; és meglepőleg hangzik, hogy ezerével számítják az erdő holdját, melyek felett pörlekednek, ők mint községek megbízottjai valamely más községgel. Az olyan közös erdőt néhol egész szabadon

használgák. Akárki beállt az erdő akármely részére és vagdal, pusztít akármely fát.

A hol valamennyire szabályozták, ott kiszabják nyilanként, hogy melyik esztendőben mennyit vágjanak le. Néhol a részesedés aránya is meg van határozva családok vagy telkek szorint.

Még azt is megteszik újabb időben, hogy valami felett eszekély díjat fizetnek a községi erdő használatáért, községi cölökre.

Az ilyen közös erdőből aztán mindenikök vág nyáron által annyit, a mennyit utóbb meg bír vásárra hordani. Aból pénz azután esztendőn át.

Maros-Vásárhely, Székely-Udvahely s az apróbb székely városok piacai tele vannak hevívásárok alkalmával faárló urambátyámmal. Mindeniknek egy szekér fája van; nagy gazdának kettő három is. Azzal a fogással élnek, hogy a város végén leszedik és újra rakják. Utközben lerokadt, nem mutat eloget; újból föltonnyosítják.

Némelyik két napi utat is tett; sőt az erdőtől számítva három-négy napit is, fájával, melyet aztán elad két, három-négy forintért. Látható, hogy használni nagy nem lehet. E tekintetben, és még sok tekintetben, ottan nagyon sajtáságosak a viszonyok. A székelyeknél eredetileg közös, községi volt minden birtok. Egyebekre nézve megvonták utóbb a barázdákat, még pedig feltékeny gondnal; de az erdő mind e mai napiglan közös birtokot képeznek. — Olyan helyt van kivétel csak, a hova befészkelte magát a viszályos századok alatt egy-egy földes ur, és elfoglalta a közös erdőséget. Ez azonban sokkal ritkább eset.

Sajtáságos látvány, midőn ilyen szekér 50—60 vágat egymás után, nem vezetve senkitől, mégis egyenes sorjában az úton. — Ha jön valaki szembe, akár ha hatakkora ur is, kitér, mert elsodornak különben.

Ez a faárlás nemcsak foglalkozás, de megszokott mulatság is az illetőknek. Mint a hogy rártart a cseld, hogy vasárnap pihenjen vagy kovályogjon, — úgy oda tart bátyám kedden az udvarhelyi, csütörtökön a maros-vásárhelyi piacra, a szerint, a mint egyik vagy másik esik lakásához közelebb.

Utközben nem is örömet adja el fáját, még olyan árért sem, a minőt ottan remél. Ugy indult, hogy a városba menjen, szokott helyén megálljon, ismerőseivel szót váltson, és sültjét puha kenyérével, meg a félkupa bort elköltse. Ettől a szándéktól aztán nehéz eltéríteni aféle magyarázgatással, hogy az idő pénz, meg hogy útkimélés által

kiméli lovait és magát. Az ő számítása másképp esik; dolgait is másképp intézte. Általában jellemző, hogy a székely nem az eltöltendő, hanem az eltelt időt számítja nyereségnek: hogy arra már nem kell gondoskodnia saját maga és lovai éléméről.

Egy Maros-Vásárhelyre törekvő utazó megnyomorodott onnan két mértföldnyire, Balavásárrán: eltört a kereke. Megszólt egy favívó székely, hogy mennyiért szándékozik eladni fáját a

városi piacpon. Isten segítségével három forintot szeretne kapni érte. — No hát itt van a három forint; rakja le a fát és vigyen be engem. Atyafi megcsóválta fejét és azt vetette: Hm! Volna esze az úrnak! Szeretne ingyen utazni! Hasztalan magyarázta a másik, hogy voltaképp előny neki; kisebb terhet visz és mégis ugyanazt az árt kapja meg: atyámfia nem tégtott az ingyen utazástól. No hát egyebet gondoltam, — fordult a másik, — vásárhelyi lakos vagyok; a fára szükségem van; megveszem itt, ha behozza házamhoz a városba és engem is bevisz. — Ugy már szívesen; üljön föl az ur mellém.

Azt, hogy haza szállítsa vásárosát, természetes szívességgnek tekintette. Számítása pedig nem zavartott, mely szerint Vásárhelyt adja el fáját három forintért.

Ezek a számítások és szokások így voltak századok óta; de most meg fognak változni gyorsan. A Mikó gróf füstölő kocsija közeledik arrafelé is; az pedig gyorsan változtat az életviszonyok, következőleg a szokásokon is. Egyéb ha maradna is, az erdő gazdálkodáson jó lesz változtatni mentől hamarabb, még országos beleszó-lással is, mert így nagy értékek pócsékolódnak el csiphe-csopba. Legnagyobb kár az erdő fogyása, a mely ijesztőleg haladott ezzel az ősi uzassal. Eddig úgy tartották, hogy nyereség a tisztás, melyről a fát kiirtották és legelőt vagy zabföldet nyertek helyébe. Észre kell vetetni, hogy mindaz szörnyen csekély kárpótás a dús erdő helyett.

Van péld rá, hogy egy-egy szegényebb atyafi, a kinek családja régi jussánál fogva jussa van a közös erdőszékhöz, eladja jussát 4—5 forintért a zsidónak egész esztendőre. Az aztán Mihók uram jussán czerekre menő pusztitást visz véghez egy rövid év alatt.

Megbocsásson atyámfia, a ki oly kedélyesen alkudozik ezekre mellett azzal az asszonnyal; nem az ő keresetét akarván elvonni, csak azt, hogy fiának, unokájának is legyen keresete az ősi bir-tokból.

Réthy Lajos.

A gr. Lázárok szarhegyi kastélya.

Ez alkalommal, midőn érdekes székely nép-életi képet közöl lapunk, oda illőnek találjuk közölni egyezsersmind egy tájképet is a szép székely földről, képet és szövegét b. Orbán Balázs sokszor megdicsért „Székelyföld”-jéből vévén. Szarhegy Györgyó-Sz. Miklós és Borszék közt fekszik; b. Orbán ezeket írja felőle:

„A hogy Szent-Miklóst elhagytuk, azonnal felöltött Szarhegyre: távolban lebegő képlete, fel a falu fölött emelkedő Szármány, ezen tündöklően fehérő márványhegy, mely a Csinód és Güdűcz patakoktól körülfolyla, hegyfölként szökel ki a térségre. E márvány promontorium déli alján pompáldok Szarhegy, mely valójában a legszebb, legmeglepőbb képek egyikét tárja fel; ott van a hegy alján a gróf Lázárok ódon kastélya, szécsélyes bástyáival, fogorvátok falai. Ott van a hegy-oldalban a ferencesek vidortekintetű kolostora és temploma, ott a hegytető ormán a büszkén fekvő kápolna, idább egy magaslaton Szarhegy fényes-tornyu kaczér egyháza, és ezek kiemelkedő főtől csoportja alatt a csinos falu terül el, zöld lombok közül kikacsintgató házsoroptjaival. Az ezek közül büszkén kimagasuló kastély már csak azért is érdeket ébreszthet az utasban, mert Bethlen Gábor, Erdélynek legnagyobb fejedelme, gyermekében anyjával Lázár Druzinával több évig mulatott itt, mondhatni e kastélyban nevelkedett *).

A Rákóczi-forradalom alatt a nemzeti ügyhöz hű gyergyóiakon vérlázító boszut állott a kegyet-len Akton; mivel pedig a Rákóczi-mozgalom egyik legtevékenyebb vezetőjét, Csik és György szer-vezőjét, Lázár Ferencet (ki Moldovába beme-nült) kézzre nem kerithette, annak szarhegyi kas-télyán dühöngte ki magát, azt feldulta és elégette.

De e még addig is sok harczvihart átélt kas-tély, mely a moldovaiak és tatárok beittéseinek korában annyiszor nyújtott védelmet a vidék la-kóinak, mely nem egy ostrommal dacolt, ez alka-lommal sem könnyen és védtelenül került Akton

*) Lázár Istvánnak (Bogáthi Istvántól született) leánya Druzsina István Bethlen Farkashoz ment férjhez, e ház-aságból származott 1580-ban Bethlen Gábor; Bethlen Farkas elhalván, neje 1590-ben 10 éves fiával Gáborral s másik fiával Istvánnal Szarhegyre testvéréhez, Lázár András-hoz jött, s ennek felügyelete alatt nevelkedett fel a szarhegyi kastélyban úgy Gábor a nagy fejedelm, mint István, ennek méltó testvére. (Lásd a „Gesch. für Vaterl. Gesch. IV. évf. 461. Hornay és Mednyánszky” és Kóvári Erd. Rég. 180. lap.)

kezére, mert azt előbb ostromolni kellett, mely ostrom folytán a bennlevő őrizet oly szánatán védte e kastélyt, hogy csak heves csatározás után, ágyuzás és földalatti aknákkal dönthették le annak falait. E hősies védelemben az őrizet nagy része, vagy 150 hős, esett el; Akton a bevott várat le-romboltatta.

A száműzetéséből visszajött Lázár Ferencz lerombolt kastélyát — hihetőleg a régi alakjára — felépíttette; de 1748-ban újból leégvén, öz-vegve folyamodott Csik rendeihez, s oly nagy volt az egykor Bethlen Gábor lakta, s a vidék népét többször oltalmazott kastély iránti kegyelet, hogy ugyanazon év november 13-án Csik, György és Káson rendei elhatározták, hogy György-szék rója ki maga közt a fedél helyreállításához szük-séges anyagok hordását, és adjon munkaeort; ek-ként épült fel újból, a községy igénybe vételével, az emlék-szentesített kastély.

De nemcsak az e kastélyhoz kötött emlékek, nemcsak a Bethlen Gábor itt nevelkedése által szen-tesített hely iránti tisztelet vonja egyedül e kas-télyhoz az utas figyelmét, hanem megérdemli az a figyelmesebb megtekintést és észlelést ugy is, mint építészeti műemlék.

E kastély torjedesmes négyszög épület, mely-nek belülről 100 lépés széles (keletről nyugatra) és 120 lépés hosszú.

Legérdekesebb és legnagyobb csinnal épült délre néző homlokzata.

Ez oldal közepét egy tömör, erős falakkal bíró omeletes és a falvonalból kiszökelő épület foglalja el, mely látszólag a régi kapubástyából alakítottat át lakházzá, ez alatt van most is a kas-tély bejárata, mely az épület alatt végigvonuló fedett folyosóra vezet, hol bizonyosan a régi kas-télyoknál szokásos felülről leereszthető rostélyka-puzat (Herse) lehetett, melynek azon védelmi hiva-tása volt, hogy ha az ellenség egy része benyomult is a kapun, ezen felülről rájuk eresztett rostély-ajtóval elzárták a betolakodottakat a külsőtől, s az ekként bennszorultakat leölték. Most e rostély-ajtó eltűnt, de ott van a folyosó két oldalán ez épületrész tisztes régiségét bizonyító felirat 1532-ből.

Ez évszám egy adat lenne a kastély építési korára nézve.

Azonban e korból csak is ezen épület, s leg-felebb az északi oldalfal és annak szögébástyái ma-radtak meg, — többi része későbbi építkezésnek látszik.

A kastély lejtős talajon levén elhelyezve, északi oldala legalább is 80 lábbal fekszik a déli oldal színvonalára fölött. Az északeleti oldalon egy hatszög, az északnyugati oldalon egy négyszög bástyával záródnak ezen oldalon régi korban épült falai. Az északnyugati oldalhoz volt támasztva a kastély legdiszesebb laképülete, mely most fedél nélkül sorvadot, faragott kőbe foglalt fekirányos nyíltau ablakait gula-idomot utánzó vak alakítású tetőzet ékíti, mely idom a 16. század kezdetére utalja a régészt, miért is azt kell hinni, hogy Bethlen Gábor épen ezen épületet lakhatta édes anyjával, mert a keleti oldalhoz támasztott másik lakosztály ismét későbbi kor jellegét viseli.

E szerint ezen kastély különböző korszakok műve, mindenkor épített, toldott-foldott rajta. Ezen ódon épületek, ezen ostromokat kiállott falak, azok a szécsélyes bástyák, toronyyszerűleg fel-nyúló magas kéményekkel, mennyi emléket véd-hetnek? hány viharos század képviselői itt ma-gát némán is beszélő műalkotásává, hány-szor pa-takzott e most dűledező falakon a hősöknek dicső védelemben kiontott vére? A mult egy zárt könyv, melynek csak egyes sorait tudja kibetűzni az ész-lelő, a többit csak sejtelmé sugalja. Katonának azon néhány szava, hogy „ez erős vár (arx) a beütő moldovaiak és tatárok nem egy ostromával dacolt”; a feltevésnek egy egész sorát ongedi meg, s ki e romokra ülve, visszamereng a multa, képzetele-ben előteremtheti a Mihály vajda horduló csapatját megsemmisítő harcát Szármánytetőre gyűlt gyer-gyói székelyeknek; képzeltében maga elébe állí-tatja Akton dűhös ostromát, midőn 150 székely hős a végtelenség oltalmazta e falakat, s ha győzni nem is, de Zrinyi hősies önfeláldozásával meg-halni tudott. Ez kitökintve a térségre felelevenít-heti azon másik magasztos harcot, midőn 1658-ban a Gábor Deákolt vezetett 250 székely hős 3000 moldovait győzött le, annak felét az ott domborodó Tatárhalom alá temetvén. Minden kő, minden hant régi dicsőség és hősiességről beszél itt, s hűdögn maradtak-e a késő iradók ott, hol a nagy őskő dicső tetteinek emléke él; békén tudná-e hordani a szolgaság vasjárnát ott, hol oldóidei szabadok és a szabadságban oly dicsők voltak; érzéketlen tud-

na-e lenni e helyen, melyet a nagy Bethlen Gábor lépei szentesítének?

A kastély előtt törtet le a Csinód vize, mely régen a vár sáncaiba volt bevehető, túl rajta még most is látszanak a régi urlakottól elmaradhatatlan halastavaknak most kiszáradt medrői, melyek a kastély fénykorában szép műkert kör-nyezett.

Utazás a holdba.

A közelebbi múlt években néhány szeszélyes előadásu, bár alapos tartalmu mű költöt-tő föl majdnem világszerte a művelt olvasó közönség figyelmét, melyek a meszeszerű val-ószínűtlenség álarcza alatt valódi ismerete-ket tartalmaztak s a természettudományok számos nevezetes tételét népszerű, regényes alakban könnyedén adták át a nagy közön-ségnek. E művek, Verne Gyula jeles fran-czia írótól, utóbb egész cyclussá nőttek ki magukat, „Rendkívüli utazások” címe alatt, míg egyenként a következő címeket visel-ték: „A földről a holdba”, „Utazás a föld középpontjába”, „Az angolok az északi sark-nál és a jégsivatag”, „Öt hét léghajóban”, „Utazás a világ körül”, „25,000 mérföld a víz alatt”.

Mind e műveket tudományos alaposág a tartalomban, regényes szeszélyesség a kül-alakban, vagy a tárgy keretében, melybe az helyezve van, s megkapó élénkség az elő-adásban jellemzi; ugy, hogy ép oly kellemes, mint tanulságos olvasmánynak nevezhetők. Olvasták is ezer meg ezer példányban s szá-mos egymást követett kiadásban elkapkod-ták, majd minden nyelven.

De mindannyi közt talán a legnagyobb és legtartósabb érdeket költötte a „Földről a holdba” című, melyet most olvasóinkkal is, kivonatban legalább, megismertetni szán-dékozunk, miután róla a magyar irodalom-ban még alig volt szó, míg hazai német ol-vasó közönségünk az egészet ismeri, az önálló német fordításokon kívül a „Pester Lloyd”-ból is, mely e művet egész terjedelmében közölte. Mi az eredeti francia kiadáshoz tartjuk magunkat s a tartalom kívül annak illusztrációiból is bemutatunk egy párt olva-sóinknak.

I. Az ágyu-klubb.

Történetünk színhelye (mert említők, hogy az egész regény-alakba van öntve) Amerikában van, a kalandos és lehetetlen vállalatok hazájában. Hol is kezdhethetnek másutt ilyesmibe az emberek? Az utolsó háború alatt, mely észak és dél között oly ekkeseredéssel dühöngött, egy klubb-alakult Baltimore-ban, Maryland állam fővá-ro-sában, Ágyu-klubb név alatt. Alapítói s főtágjai harcvezető s katonaviselt, kiváltságos tüzér-berek voltak, többnyire olyanok, kik a csatában kezűk, lábukat elvesztették, de harcvezető azzal csak magasabbra fokozódott. Ilyenek voltak: a derék Hunter Tamás, kinek az volt a szokása, hogy akár-hová leült, két falabát a szék karjára, asztalra, kandalló parkányára fölrakta, maga meg kényel-mesen hátra dűlve oly kedvteliséssel szivarozgatótt, mintha testének állapotja tökéletesen rendben volna; továbbá az igen tiszteletreméltó Maston J. F., kinek balkeze, melylyel rendszeren gestiku-lálni szokott, könyökből el volt löve s karja alsó szarát aczél-rudacska helyettesíté, mely a kéz-fej helyén csinos kis horogban végződött, a melylyel szükség esetében igen jól lehetett kapaszkodni.

Amerikában, ha valakinek egy eszméje jó, tár-sat keres, a kivel azt közölje s minél bízabb az eszme, annál könnyebben talál olyat, a ki kapjon rajta, ha még harmadik csatlakozik hozzájuk, mind-járt elnököt és fő-meg alitkárát választanak magok közül. Ha még negyedik is, levélírnököt neveznek s az iroda működni kezd. Öten már közgyűlést tartanak s a klubb meg van alakulva. Így történt az Ágyu-klubb is. Az említett két sérvitéz volt a kezdő. Elnökiül azonban, egy teljesen ép legényt választottak, Barbicane ezredesét, ki ugyan nem volt hibás abban, hogy ép maradt, mert ő szinte kereste a halált, részt vett a legvakmerőbb, sőt eszevesztebb hadi kalandok és vállalatokban számtalanszor vetette közvetlenül ágyu torka el

magát, de az sem fogott rajta. Sérthetetlennek tartatták s teljesen megérdemelte az Ágyu-klubb elnöki tisztét.

A klubb megalakulása után egy hónappal, ezorayolcszáz harminczhárom rendes — és har-mincezer ötszázhatvanöt levelező tagja volt az együletnek. Látni való, hogy ügyei gyors virág-zásnak indultak; eszméje kivált a háborus időben, nagy népszerűségnek örvendett az egész északon.

Hogy valaki tagja lehessen, mulhatlan felté-telül volt tűzve, hogy valami ágyut, puskát vagy legalább pisztolyt találjon föl vagy tökéletesített legyen. S az egyület célja volt gyarapítani a tűzér-tudományt, kiváltképen a löveg tekintetében, mert a csó-tan az európaiak által felülmulhatlan nagy tökélyre volt emelve, de a löveget illetőleg az amerikaiaké volt az elsőség, s még itt is igen sok teendő maradt fenn.

Egyeszerre azonban mint villám csapott le a klubb tagjai s különösen igazgató választmánya közé a kétségbejött hír, hogy a béke meg van kötve a Déllél! Maston T. J. és Hunter Tom urak hajukat tépték, szidták az elnököt, a kormányt, a kongresszust, az egész elsatnyult nemzeteket, mely midőn dicsőn harcolhatna s a csatamezőn fogvaszthatná magát, jobb szeret a béke párnáján heverészni. Már azt is mondogatták magok közt, hogy az ágyu-klubnak is föl kellend oszolni, mire való is élete oly időben, mikor ágyukat nem öntenek, lövegeket nem küldöznek a leve-gőbe, s minden tespedésnek indul.

Ez általános levertség közepette üdítő-leg hatott Barbicane elnök következőleg fogalmazott körlevele:

Baltimore, október 3.

Az ágyu-klubb elnöke tisztelettel értesíti a tagokat, hogy a f. h. 5-én tar-tandó ülésben mindnyájokat igen ér-deklő közleményei lesznek. Annál fogva kéri őket, hogy minden mást félretéve, meghívása folytán megjelenni szíves-kedjenek. Szíves tisztelettel

Impey Barbicane,

Á.-kl. E.”

II. Barbicane eszméje.

Október 5-én, esti 8 órakor, az ágyu-klubb helyiségi, Union-square 21. valódi ostromnak voltak kitéve; salonjai tul-tömöt-tek annyira, hogy idegen drága pénzért sem kaphatott volna helyet bennük. A nagy csarnokszerű terem pedig, hol a közgyűlé-sek tartattak, a közönség számára karzatok-kal volt ellátva, melyek ez alkalommal csak-hogy le nem szakadtak. Az oszlopok hadi jelvényekkel voltak ékítve, melyek közt az ágyúk, mozsarak, bombák és lövegek min-den faja gazdagon volt képviselve; a leg-örösiabb torku ostrom-ágyutól a zsebtérze-rolig le.

Az elnök, négy titkárral, emelvényen foglalt helyet. Barbicane ezredes negyven körüli, edzett, férfias külsejű, csontos, szí-goru, hideg kifejezésű ember volt; kevésbé lovagias, de annál kalandosabb, s még legvakme-rőbb vállalatokban is gyakorlatias irányu.

A mint 8 órák kongatta, fölállt s elkezdte előterjesztését, melyet az egész gyűlekezet csak-nem lázas kíváncsisággal várt s a legfeszültebb figyelemmel hallgatott végig.

Néhány szót szentelvén a háború váratlan megszűnésé fölötti sajnálkozásának, kifejezte azon szükségét, miszerint „zellemi tevékenységűeknek más tért kell keresniük s eszméiket valamely új irány felé fordítani. Azután így folytatá: „Azt hiszem, derék társak, senki sincs önök között, a ki ne látta volna a holdat, vagy legalább ne hallott volna beszélni róla; ne csodálják, hogy most az éj e csillagzata felé fordított figyelmüket. Ki tudja, tán nekünk van fentartva, hogy ez ismeretlen világ Kolumbusai legyünk.

„A holdat már eddig is sokat tanulmányozták az emberek; tömege, tömörsége, sulya, mörvei, távolsága, mozgása, szerepe a naprendszer világá-ban, mind tökéletesen meghatározott; felületéről oly pontos, ha nem pontosabb hold-képek vannak készíve, mint földképek a földről; fényképeket remekelt a hold arcának ábrázolásában. Egy szó-val a holdról mindent tudunk, a mit a mathematikai, csillagászati, optikai és természettani ismeret s számítások útján felőle megtudni lehet — de egyenes közel és még közele és földünk közt felállítva nincs.”

E szó egészen új világot nyitott meg az ágyu-klub tagjainak eszmekörében. Tudni való, hogy a holdba vasutat vagy távirda-sodronyt vezetni nem lehet; az egyetlen közlekedés, melyet Barbi-cane elnök érthetett, csak ágyu-lövegek útján tör-ténhetik. S ez egészen a klubb tevékenységi körébe tartozik...

„Tudják önök” — folytatta az elnök, miután hosszabban s egész tudományos készülékkel eres-keedett ki az előbbi kísérletekre, melyeket külön-böző nemzetek, a holdba juthatás céljából tettek, — „tudják önök, mily előhaladásokat tett a balis-tika (löveg-tan) néhány év óta, s mily tökélyre jutottak volna a tűzfegyverek, ha a háboru még csak néhány évig tartott volna. Azt is tudják önök, hogy általánosságban, az ágyúk ellenállási — s a lópor terjeszkedési ereje határtalan. Nos, ez elvből kiindulva, azon kérdést tettem föl magamnak, hogy kolló erejű készüléttel ellátva, a kiszámítható el-lenállási föltételek alatt, nem volna-e lehetséges egy ágyu-löveget röptíteni a holdba!”

Óriási helyes-zaj szakította félbe az elnököt, mely percekig nem akart szünni. Ő azonban kérte a gyűlekezetet, hadd fejezhesse be indítványát.

„Minden oldalról megvitattam magamban a kérdést, számításokat tettem, s ellenmondhatlan számításom oda vezetett, hogy egy, az első másod-perczben 12,000 yard (mintegy 6000 öl) kezlő-

célzatosan előadatni, a közönség majd összerom-bolta az egész színházat, letépte a falragaszokat s követelte, hogy a kitűzött darab helyett más adja-nak. Az élelmes igazgató az „As you like it” („A mint tetszik”) shakespearai darabot vette elő.

(Folyt. köv.)

A Szent-János bogár.

A természet nagyszerű berendezésében két-ségkívül egyik legköltségbeesítő foglaltja el a Szent-János bogár. Sajátságos tulajdonságánál fogva oly megkapólag hat az emberre, hogy pilla-natra csodálkozva áll meg, s a mesék tündérszágát képzi maga elé.

Egy kellemes augusztusi estén épen a közeli faluba kocsiúton egy kedélyes társasággal. Az est meglehetősen homályos volt; lehetett ugy 9—10 óra. A hold még a hegyek mögé rejtetett s csupán a pislogó csillagmcsécsk világiták meg utunkat, a melyek a nagy meleg következtében felszállott párák miatt még halványabbak valának, mint egyébkör. A borongó homályt azonban a megle-hetős sűrűn egymásután következő meteorok — a melyeknek némelyike pompásan ragyogó széles tűzzsalagot hagyott az ég kárpitján maga után — perczenként eloszlátak.

A keskeny határuat egyfelől nemesező fölma-gasló ezüstlevelű nyárfákkal volt szegélyez-ve, míg másfelől, alig belátható területen árok-kerítette nedves talaja kaszáló rét terjedt.

De im, mily látvány tűnik elénkbe! Az árok-part mintha megleveendett volna, egy-szerre 10—20—30, sőt több villogó tüzes szem tekint felénk, a melyeknek mindegyike oly fényesen ragyogott, mint a legszebb csil-lag az égen. Mintha csak izzó parázs-szal hintették volna be az egész út menetét. Le-ugrottam a kocsiról, hogy néhányat e ra-gyogó pontok közül megvizsgáljak. Hozzá érve meglehetősen hideg s puha tapintatu volt. Felvettem néhányat, hogy a társaságnak megmutassam, s ime az egész nem volt egyéb egy féreg kinézésű eleven állatkánál, teste a rova-okéhoz hasonlóan gyűrűkből állott s utolsó gyűrűje eleven villófényt terjesztett.

E dolog — látva mivoltát — nem volt rejtély előttem, de igenis utitársaim előtt, kik a fénylő pontokat csupa Szent-János bogaraknak hitték, s ime a tapasztalás egyebet bizonyított. Rajtam volt tehát a sor, hogy e rejtélyt felderítem, s a csodálatot ugy a hogy kimagyarázzam. Szíves olvasóim, ha a természet szépségei iránt előszeretettel visel-tetnek s egy szép titkával megbarátkozni óhajtanak, ne sajnálják türelmüket s néhány perczre kövessenek.

Mielőtt szorosan tárgyamhoz térnék, el nem mulaszthatom elmondani azt, a mit Mi-chelet „Insecte”-jében leirt.

Egy bájos német hölgy — mondja Mi-chelet — ki Brazília forró nap sütötte földjére vándorolt, a hol a rovar, midőn nászünnepe-t tartja, a szerelem szövétnékét valóban meg-gyújtja s a világosság költészte által e nagy ünnepet megdöcsöti, önzetlen öszin-tosséggal ecsetel azon tényeket a miket ott ta-pasztalt, s azon íjedségeket a miket ezen csodás lények miatt érzett. A kitűnő műveltség-gel és olvasottsággal bíró művésznő bő ismeretekkel bírt a természetről; különben jeles és szorgalmas rézmetszők leánya, unokája volt, s egy főtől munkája, melylyel a tudományos világot megajándékozta, valóban bámulatra méltó. A mű mely Surinam rovarairól szól, latin, holland és német nyelven látott napvilágot.

A tudományos nőnek egész életében, mely erények- és szerencsétlenségében egyaránt gazdag volt, csupán egyetlen szenvedélye volt, — s ki volna ettől ment? — Igen szerette a természetet. Németországot elhagyá s Hollandiába utazott. Miért? Az ott létező kitűnő gyűjtemények s természeti kincsek halmaza csábíták el. De később ez el, és a hullót, mely ezen rovarbőr táplálkozott.

Lelkiismeretessége abból tünik ki, hogy ve-szélyes mintáit, bár félt és tartott tőlük, hűségesen maga kereste fel. Egy alkalommal, midőn a vad indusok egy egész kosár rovarat hoztak neki, fáradtan a munka után elmentverült. De nyugalmát egy sajtáságos álom megszakarta. Ugy tetszék neki, mintha egy lanton szerelmi melódiát hallana zengeni. Hanem egyszer csak lángra gyúl az ének,

Az ágyu-klubb alapító.

s most már nem dal, hanem tűz. Az egész szoba tűzbe volt burkolva. Felébred, s álmát megtestesülve látja maga előtt. A kosár volt a lant, az volt a vulkán. Szerencsére hamar fölismerte, hogy ezen vulkán nem ég, tűze nem éget. A kis foglyok világító bogarak voltak; énekük nászünnepek éneke volt; a láng pedig a szerelem lángja.

Azon vidékeken a nappali roppant forróságot kikerülendő, többnyire éjjel utaznak. De ki merné lépni a rémesen sötét erdők határára, ha a világító rovarok kalauzul nem szolgálnának, s meg nem nyugtatnák az utasokat?

Talán senki sem.

Ott látja az utazó röptében fényleni a kis teremtet. A bokr, mely mellett elhalad, úgy tűnik, mintha csillagokkal volna tele aggatva. Ez épen keze ügyébe esik, lassan közeledik tehát s levez róla egy-egy csillagot, a miket azután sűrűre erőit, hogy előre az utat megvilágítsák s fényük által messzire izzák a közelben lappangó kigyókat.

De lássuk csak, mit tesz majd ezen utas hajnal hasadtával e hűsöges vezetőjével? Talán halálatlan összetörpörja vagy elveti magát? Épen nem. Ily kegyetlenségre nem volna képes, nem vinné rá a lelkiismeret. — Midőn a hajnal első pírja a napkeltét jelenti, hálás érzettel és vigyázva ismét egy bokorra helyezi a kis rovar, ismét átadja szabadságának. Egy indus közmondás így szól: „Vidd el magaddal a (világító) tűz-legyet, de ismét oda tedd, a honnan elvitted.”

Mig a tropikus földi országokban — mondja *Taschenberg* egy jeles művében — a rovarok 200 oly fajtát ismerik, melyeket a természet a világítás költői adományával felruházott, nálunk az északi mérsékelt égöv alatt csupán három oly rovar faj fordul elő, a melyek, kivált nedves nyári éjeken erdőt, liget és mezőt villó-fényükkel büvösen megvilágítanak. De most elégedjünk meg, ha ezt, melynek nevét e cikk homlokára irtuk, kissé közelebbről megvizsgáljuk.

A *Szent-János bogár* vagy *világító mecér* (*Lampyrus noctiluca*) természetrajza nemcsak hogy rendkívül érdekes, hanem tanulságos is. Főképp jellemző minden fajtáján az, hogy a szemek aránylag igen nagyok. Maga a bogár fel nem tűnő hosszú, lapos és sötétbarna színű. A him 5 vonal hosszú, 1 1/2 vonal széles, fejt, mely igen nagy szemekkel és 11 tagú fonálképi csápokkal van ellátva, a félköralakú szürkés-sárga torpaiz egészen befedi; a puha meglehetősen lapos szürkés-barna szárnyfedők hossza háromszor akkora, mint szélességük, úgy hogy a potrohon kissé túlnérek. A potroh alsó felén négy halvány-sárga pont látható, mik az élő állatnál éjjel világítanak s a szerint, a mint az állat több vagy kevesebb izgatott állapotban van, gyengébb vagy erősebb villófényt terjesztenek.

A 6—8 vonal hosszúságú nőstény bár korrajában a himmel azonos, ettől mégis egészen elüt; mivel szárnyai nincsenek, inkább hasonlít valami féreg idomú lárvához, mint egy kifejlett bogárhoz. A meghalt állatnál a potroh 3 utolsó gyűrűje kissé sárgás színű, az élőknel pedig ugyancsak ezek világítanak. Sajátos, hogy ha az állat ezen világító részét levágjuk, az egy ideig még azután is világít, mint a villó (phosphor), tehát a bogár ezen része phosphoreszál.

János napjától kezdve (innen származik a *Szent-János bogár* elnevezés) még augusztusban is fellelhetők, a mint a fűben nehézkesen mászkálva egy izzó parásdarabhoz hasonlóan bűvös fényt terjesztenek maguk körül. Mintha egy-egy élő szövegetek lobogtatnának, hogy a fű- és csaliban zsongó hímek őket annál könnyebben fellelhesék. A hímekről csaknem azt lehetne mondani, hogy igen csekély számúak és ritkák: de ez korántsem így van, mivel csak azért nem lehet őket oly hamar észrevenni, mert fényük sokkal halványabb, mint az előbbieké.

A nőstények tehát sokkal erősebben világítanak, mint a hímek, különösen a párzási idő tartama alatt. Miért? Hogy a hímeket magukhoz csalogassák, a mi Andalusia azon szépei figyelmét úgy látszik egészen kikerüli, a kik esti sétáik alkalmával ily villófényt bogarkákat tűznek hajuk közé.

Taschenberg állítása szerint azon bogarkák, melyek az enyhe esti légben ezer meg ezer szikra képpen repkednek, egy más kisebb fajhoz tartoznak.*

* E kisebb faj: a *ragyogó mecér* (*Lampyrus splendula*). Igen lapított, a nyakpánczát előszélén két átlátszó világos csikkal, a hátsó szélén pedig gyengén kikerített. A nőstények féldretek s a röptényeket egyaránt pikkely pótolja. Hossza 3 1/2—4 vonal, a nőstény 5 vonal

Midőn az állatkák az élet gyönyöreit már kellő mértékben élvezték, a nőstény a földre, fűre vagy moh közre, egyenkint vagy csomagosan nagy mennyiségű, egészen gömbölyű citromsárga színű tojásokat rak, a mik bár halvány, de szintén villó fényvel bírnak. *Rogerson* szerint ezen tojásokból már 5—6 hét múlva kibujnak az *alakok* (vagyis *lárvák*), ezek eleinte fehéresek s a nőstényhez igen hasonlítanak. Nappal a fű közé és kövek alá rejtkeznek, de tiszta őszi estéken elhagyják buvó helyüket s elindulnak táplálékot keresni, a mi csigák és döglött rovarokból áll. Ilyenkor világító fényük (mert ezek szintén világítanak) segítségükre szolgál. Az alak gyakran vedlik s téli álmot is tart.

További életfolyamáról alig tudunk egyebet, minthogy május és június elején bebábozza magát. *Rogerson* pedig még azt is megemlíti, hogy a nőstény a tojások lerakása után elhal. A nősténytől az alak könnyen megkülönböztethető, mivel falamai meglehetősen vasosak, csápjai rövidebbek s teste jobban elnyúlt; azonkívül a test végén egy *tisztogató* készülékkel bír. Ez nem egyéb mint egy kis eszet-forma pamat, melylyel a testére ragadt nyálkát és piszkot leszedi. Az *alak* — bár csakkegyéb fénylen mint a nőstény — de szintén világít.

Midőn az alak már elérte tökéletes kifejlődését, t. i. bőséges edel által elegendő kifejlődésére szükséges tápanyagot vett fel magába, akkor minden mozdulatlan lomhább lesz; végre pedig egészen mozdulatlanul fekszik, a mely állapotát időnként csak egyes görösszerű rángások háborítják. A bábót az alak vagyis lárvától az egyszerűbb falamok, a vastagabb fű, vasosabb csápok és lábak, s tökéletesen nyugodt helyzete által lehet megkülönböztetni. A *báb* szintén világít, fénye időnkint tűnik fel, s ha nyugtalanítatik, akkor élénkebbé válik.

Ime ez volt azon rendkívüli bogárka rövid természetrajza, mely világítási képességét minden átalakulásában megtartja, s a melyet némely költő *fénybogár* név alatt megemlékel. A ki gyönyörű lel a természet e kedves teremtményeiben, nem sok fáradságba kerül, s folytonosan közelében szemlélheti. Üveg poharakban nedves moh alatt kis darabka csigákkal táplálva, soká el lehet őket tartani.

Székely Gyula.

A magyar színészet előkérőből.

(Vége.)

Záradékol egy pesti és egy budai színpot másolok le, mely a „Vasárnapi Ujság” 1868. 44-ik számában közölt kolozsváriakkal egyetemben érdekes emlékei mult századi színészetünknek.

Pesti Magyar Teátrum.

Ma, ugymint Szent Mihály Havának 12-dik napján Smallögger és Bulla igazgatása alatt a pesti teátrumban fog-játsszattnai:

MESTERSÉGES RAVASZSÁG.

Vígsgós Játék
Öt Felvonással.
(T. Simaitól.)
Személyek.

Telekes, Fő-Hadi-Tiszt.
Gondosházi } Telekes meg-hitt jó Barát.
Markos }
Bálint }
Füleki, Fegyverviselő Tiszt, és Telekesnek Hitelesse.

Lakos, Városbéli.
Leski, Gondosházi hív Szolgája.
Karakai, ingyen-élő hazuk Személy.
Ravasz, Telekes Szolgája.
Bartók. } Telekes Tselédjei.
Kaparcsai }
Mikó } Markos Szolgája.
Matyus }
Bordats, Bálint Szolgája.

A Játék helyhezetik a Telekes Háza előtt.

A minapi Tudósításkunk szerint, melyben a Néző-játékok iránt — való szabadunkat jelentettük volt, fogunk ma ismét játszani. Ezen fellyebb meg-nevezett darabnál alkalmasabbat (mivel

körül. A nőstény még sokkal élénkebben világít, mint az előbbieké, ugyanez elő a hímekről is. De ez onnan ered, mert utolsó potroh-gyűrűiken nagyobb világító folt van s így világító képességük is nagyobb. A hímek kiváltképp júniusban, de néha még októberben is sűrűn repkednek. Sz. Gy.

nyelvünkben igen kevés vígságos játékaik vagynak) körül-állásainkhoz képest, nem találtunk. Ennek érdemes Szerzője született Magyar lévén, úgy meg-tudta minden személyné, akár nyelvére, akár természeti minőségére nézve, a maga tulajdonát adni, hogy tsak könnyen *Magyar Plautusnak* nevezetethet. Mitsoda világos példája ez, a Magyar elmék lehető furtságának!... Mitsoda jeles bizonyossága, Haza-nyelvünk mindenre alkalmas voltának, midőn a gondolatokat oly rendes kifejezésekre még a leg-komorabb kedvűek sem tartóztathatják-meg magokat, hogy néha-néha, akaratjuk ellen-is, nevetésre ne vonják rántos szemöldököket!...

NB. A nyomtatott Játék darabjai bé-köttetve találhatók a Teátrumnál 7 kr.
A Játék kezdődik 7 Óraker.

Az helyeknek arra úgy vagyon most-is, mint a német Játékokban.

Ma nincs abbonement.

A Lósi iránt méltóztassanak magokat a Biletért a Smallögger és Bulla uraknál jelentetni.

Kérettnékn mindenek, hogy a rendtartás végett a Biletet el-venni ne terheltessekn.

Budai Magyar Teátrum.

Ma, ugymint Sz. Mihály Havának 14. napján Szerdán, Smallögger és Bulla igazgatása alatt

Budán, némellyek kérésekre, fog-játsszattnai:

Mesterséges

RAVASZSÁG.

(A többi úgy van, mint fűntebb.)

A Magyar Néző-Játékok iránt ki-botsátott minapi Tudósításkunkban jelentett fel-tételünk szerint, folytatván tovább is kezdett foglalatossá-gunkat, a most legközelebb mult Hétfőn játszatuk e fellyebb meg-nevezett jeles darabot. Nints ereje gyenge író-tollamnak azon örömtün elégsé-g ki-fejezésére, melyet gyönyörűségében olvado-zó ifjú szívünk érzett, midőn Nézőinknek kezek szüntelen való tapsolásából láttuk, és ki-derült vidám artzjakról, melyen szívöknek belső öröme s telles meg-elégedése tetszett-ki, olvastuk, mely kellemetes legyen igyekeztünk a mi kedves Ma-gyarinknak! midőn oly világosan tapasztaltuk, hogy idővel tsalhatatlannul el-érünk arra a tszúra, melyre arányazunk. — Mitsoda öröm, mitsoda gyönyörűség is lehet ez, egy érzékeny magyar szívnek, midőn polgar-társait már is ily nagy mértékben látja érezni azt, a mit idegen nyelveken nyilván tsak félignyire érezhetnek.

Te pedig áldott légy örökre, ki gyönyörű elmédnek leleményével mind ezeket szerzetted, Magyar Plautus!...

Méltán dítkedhetsz tollad erejéről,
Mert borostyánt kaptál Nemzeted szívéből!
Melly édes jutalom egy Iró tollának,
Hogy ezer áldást hallya Hazájának!
S ha már onyészik is fenékén sirjának,
Még is töményeznek boldog árnyékának! —

A Játék kezdődik 7 Óraker. A Lósi iránt méltóztassanak magokat a Biletért a Smallögger és Bulla Uraknál jelenteni.

A Játékot egy Ballet fogja-követni.

E színpotokra kevés mondanivalónk van. Ide-jöket bajos meghatározni, mert 1790—1794-ig Simainak e darabja nem került színe, előbből pedig nincs egyéb adatunk, mint hogy 1788-ban egy német szintársulat volt Pesten Bulla igazga-tása alatt, de ezt is csak egy azonkori német szín-lap nyomán tudjuk mondani.

A színmű nevezetes azért, hogy egyetlen nőszerep sincs benne, a színpot pedig ama naiv áradozás miatt, mely a közbelső jegyzeteken átvonul, s mely az ódonsgs színet kitörölhetetlenül rányomja azokra. Mindenesetre kedves maradványai ama kor őszinte egyszerűségének!

Eötvös Lajos.

Egyveleg.

*(A legnagyobb nyers arany darab.) melyet Ausztriában találtak, a „welcome stranger” (szívesen látott jövevény), Ez 2268 uncia tiszta aranyat tartalmazott, s 95,340 frtra becsülték. Két cornwalli bányász találta f. évi febr. 5-én.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 22-ik számához 1869. máj. 30.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

*(Ráth Mór kiadásában) ismét néhány igen érdekes könyv jelent meg. A derék kiadó e log-ujabb vállalatát a belbecs és küldisz azon ösz-hangzása külföldözött meg, mely firmáját oly jó hitelűvé tette.

Sz. mere Bertalan összegegyűjtött munkái kiadását, számüzetésében irt Naplójával kezdi meg a kiadó s abból az első kötet első füzeté (kilencz tömött nyomásu iv) van kezükben. Rendkívül érdekes olvasmány; mely, mig a történelemnek is nem egy új adatot szolgáltat s új szempontokat nyújt, különösen érdekes bepillantást enged azon kitűnő államférfi s 1848 előtti és 1848—9-diki első rangú szereplő politikuskusn lelkületébe és szívébe, kit zárkózott volta miatt is oly kevesen ismertek és értettek. Itt megnyílik szíve, e lapok, melyek nem kiadásra voltak szána, s melyek csakis halála után jelenhetnek meg; látjuk nemcsak meglehet, mely hazáját és családját bálványozásig szereti, az emberekben mindig bizik, bár mindig csaldók; s látjuk rideg, bonzoló értelmét, mely merevül ragaszkodni elveihez, tanaihoz, még ha azok tévnyok volnának is. Szereplőtsait öszintén, meggyőződéssel szerint itéli meg; s ha csaldók is néha, kivált a pillanat folgerjedésében vagy régi elkeseredettség nyomása alatt, iteleite nem kevésbé érdekesek, mert jellemzők, ugy másokra mint önmagára nézve. — A munka füzetét gyorsan fogják követni egymást; a Napló 4 füzetben 2 kötetet teend. Az első füzet ára 1 frt.

Magyarország 1849-ben és 1866 után névte-len politikai röpirát, de a figyelmes olvasó, végig menve rajta, kitűnő gondolkodást sejt szerzőjében. A mű különösen nagy katonai s nem kisebb poli-tikai képzettségről tanuskodik, s rendkívül érdekes párhuzamot von a czimben jelzett évekbeli álla-potaink közt. Elesen, de szakértővel bírálja az 1849-diki védelmi háborút az orosz invasio ellen, s kimutatja főbb hiányait; szól Magyarország geo-graphiai helyzetéről, határaitól s védelmi viszonyairól, végre a magyar-osztrák hadseregéről. Ajánljuk olvasóink figyelmébe e máris nagy érdekeltséget ébresztett s arra teljesen méltó művet, mely az újabb-röpirát özönből magasabb felfogás és eszmegazdaság által oly előnyösen válik ki. Ára 1 frt 80 kr.

Szabó Károly nagybecsű történeti munkájából A magyar vezérek kora-ból az első füzet hagyta el a sajtót, mely előadja a honfoglalás történetét és a magyarok külföldi hadjárait 901-ig. Ára 1 frt.

Hugó Victor legújabb regénye: A nevető ember, mely a francia eredeti kiadással párhuzamosan s csaknem egyidejűleg jelenik meg a jogosi-tott magyar kiadásban is, bizonyosan nagy kelendőségre számíthat közönségünkkel. Az első terjedelmű kötet a négy kötetre terjedő egész mű expozícióját képezi; nagyszorít, néhol idegrázó képek s leírások csarnoka ez, melyeket csaknem borzalommal lépdelünk végig, hogy a kötet végén érdeklődésünk a legmagasra feszítve, alig vár-hatja a folytatást. Ára egy kötetnek 2 frt.

Egy másik francia regény, melyet mint az előbbi is, Huszár Imre csinosa és szabatosan fordít, Uchard Mario nagy feltűnést okozott *Jean de Chazol*-ja, mely két kötetre terjed, belőle az első jelenvén meg eddig. Tisztán lélektani regény, társadalmi háttérrel; érdekes és nemes olvasmány, az újabb francia regény-irodalom legjobb ter-mekéi közé sorozható. A két kötet ára 2 frt 40 kr.

Káray Aranyos politikai tragiko-humoristi-kus krónikája, az író ismeretes élénk és elmes, egyszerűs mind csipős tollával van írva. Az első füzet gr. Andrassy Gyula, Csernátóny és Irányi jellemrajzait s Toldy István legújabb röpiratának bírálatát tartalmazza. Előfizetés az egész 24 ives kötetre 3 frt. 60 kr.

A magyar sz. korona országainak államszer-vezete és közigazgatása. Irta és a közigazdasági miniszter által szervezett statisztikai tanfolyamban előadta Havas Sándor, belügyi miniszteriumi osz-tálytanácsos. Ára 1 frt.

(Utas Braziliába és vissza) czim alatt Geóze István egy munkát irt, mely Laufer ki-adásában fog megjelenni. Két kötetre terjed s előfizetési ára 1 frt. 60 kr. A munka jun. középén hagyja el a sajtót. Szerző czélja: könnyed alak-

ban mulattató előadással megismertetni Braziliát, hogy e könyvet a tudós, gazda, kereskedő és iparos egyírán használna forgathassa.

*(Túrr István) a „Corviná”-ról egy 5 kros kis füzetet adott ki magyar és német nyelven, for-dításban közölve Franklin egy népies cikkeit „A munkáról és józan magaviseletről;” jövedelme Blána Szilárd, a szemevilágát vesztett volt hon-védtszíté lesz.

*(Uj kereskedelmi lap.) „Journal du com-merce austro-hongroise” czimen Strasser B. szer-kesztése mellett, f. évi július 1-től kezdve magyar, német és francia nyelven hetenként kétszer, ke-reskedelmi napló fog megjelenni, egy naponként szintén három nyelven megjelenendő függelékkel, melynek czime: „Bulletin de journal du commerce austro-hongroise.” A lap előfizetési ára egy évre 20 forint.

Közintézetek, egyletek.

*(Magyar tud. akadémiá.) Az akadémia máj. 24-ki törvény- és történettudományi ülésén Toldi elnökölt és Keleti Károly értekezett „A statisztikai tények alkalmazásáról.” Három nagyfotosságu és föltűnő tényt vizsgált kiválólag: a házasság kö-tések emelkedését a gabonárak emelkedésével; azt a tényt, hogy Londonban, Párisban a czim nélkül földott levelek száma körülbelül minden évben ugyanaz, és hogy bizonyos törvényszerűség tapasz-talható a gyilkosságokban is. E tényeket annak kimutatására használtá fel, hogy a statisztikai ada-tokból az egyénre nézve nem lehet ugyan törvénye-keket levonni, de lehet a társadalmi törvényeket levonni a társadalma nézve általán. Ez értekezés után Rómer Flóris négy Corvinát mutatott be, melyet a m. ncheni kir. könyvtárban talált. Régeb-ben gyantította ő már, hogy ott ily codex található volna, miután azon sereg közt, mely a törököktől visszafoglalta Budát, voltak bajorok is, és ezek is menthetek meg néhány darabot az olpusztított könyvtárból. Négy codexet talált. Tartalmilag ki-lünbön nem fontosak; harmadrendű görög írók eléggé ismert műveit tartalmazza. — A titkár be-jelenti Balogi István ajánlatát, ki az akademiának átenged több terjedelmű család lelévelsomagot, melyek érdekes iratokat tartalmaznak, különösen a XVII-ik századból. Agácsi Nándor egy Hold-mező-Vásárhelyt talált római pénz küldött be.

*(A magyar tud. akadémiá elnöke) a termé-szettudományi társulatnak azon indokolt kérelmére — miszerint az eddig használt Kisfaludy-terem már elégtelen a hallgatók befogadására, megen-gedte, hogy e társulat szaggyűléseit ideiglenesen az akademia filési termében tarthassa.

*(Az iró selegylet) alapítói közé lépett közelebb a „Haza” biztosító társaság is 100 frttal. Mikó Imre novenapját emlegették a folyó évben.

*(A németi színházi nyugdíjalapra) adakoz-tak: a pesti hazai első takarékpénztár igazgató választmánya apríl 3-án tartott rendes közgyűlé-sében 300 frtot; az érsekújvári takarékpénztár apríl 15-én tartott közgyűlésében 300 frtot; Ráth Károly ur 15 frtot, Koos István, szatmári ügyvéd 5 frtot és Szécsy Gyula, nemzők 1 frtot, mely kegyes adományok a május 11-én tartott választ-mányi ülésben bejelentetvén, a kormányzó választ-mány ezennel hírlapok útján nyugtázza — és a takarékpénztáraknak ugy, mint egyeseknek halás köszönetét nyilvánítja. Post, május 14-én, 1869.

Feleki Miklós mk., v. jegyző.

Egyház és iskola.

*(Az aradi lyceumnak) két tervrajzát Di-scher aradi, és Lippert ismert építéskész készít. A bizottmány Discher munkálatát előnyösebbnek itélt, mert az épületet csak egy emeletre tervezt-e s egészségi szempontból is célszerűbbnek mutat-kozik. Az épület mintegy 350,000 frba kerülend. Mészáros miniszteri tanácsos kijelentette az illető miniszterium azon szándékát, hogy a diszes épü-letet a helybeli építőmesterekkel óhajja fölépí-tetni, miért is az erre vonatkozó ajánlatok bekü-ldésére az illetőkhöz fölvívás fog intézteni.

*(Az építendő egyetemi klinika) érdekében báró Eötvös miniszter elnöki leiratot intézett Pest főpolgármesteréhez, melyben annak ügyét szívére köti és a szükséges toleleknak eszközését sürgeti, miután a miniszter köteleseknékn tartja az erre

vonatkozó törvényjavaslatot a költségvetéssel együtt még ez év folytán a képviselőháznál bemu-tatni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

*(Borkivitelünk) érdekében fontos lépés tör-tént a „magyar borkiviteli társaság” alakítása ügyében máj. 19-én tartott értekezleten; részt vettek számosan egy főuraink, mint a kereskedők, szőlőbirtokosok, bankintézetek küldöttei közül s a társulat szükségessége egyhangulag elismertetvén, határozatba ment, hogy 1 millió alaptőkével, 200 frtos részvények útján fog alakulni. Az alap-szabályok kidolgozása végett Korizmes László elnöklete alatt 9 tagu bizottság küldetett ki. — Óhajtuk, hogy törekvéseiket szép siker koronázza. A magyar bor még mindig nem talált kellő méltány-lásra és elterjedésre a külföldön. Egyes hazafiak, mint Korizmes, Dóssy és Szemere Bertalan már a korábbi években sokat fáradoztak abban, hogy borsainkat a külföldön jelesen Angliában megis-mortessék, de nem sikerült nekik azon akadályokat legyőzni. Ujabbán Gregor Miksa, Londonban élő hazánkia tett némileg sikeres kísérletet budai borokkal, s az angol királynéknak is szállít borokat azonban a hazai borkészítés elégtelensége folytán mégis kénytelen lesz ebből munkásságával fel-hagyni. Egy társulat mindenesetre sokkal nagyobb eredményeket vívhat ki, s ezért idővelőljük a „bor-kiviteli társaság” alakulását, s a legszebb jövőt óhajtunk működésének!

*(Uj engedélyezett részvényvállalatok.) A kereskedelmi miniszteről ujabbán következő tar-sulatok nyerték meg alapszabályaik végmegerősi-tését: a felsőmagyarországi első ipar- és hitelbank; a Ganz és társa vasöntő és gépgyár részvénytar-sulat; a szegedi légszuszogató társulat; a to-mesvári gabona-termény-bizományi és kiviteli társulat s végül a zugligeti nyárlak-társulat.

*(Gazdag költségtelep) fedeztek föl Bihar-megyében a Körösvölgyben, a „Bihar” czimú lap szerint.

*(A marhavásár Pest város területén.) mi-után 21 napi zárlat után a marhavás nem mutat-kozott, a legközelebbi orsz. marhavásár tartása megengedett, de csakis a vágómarhákra nézve. A főjóstehenek nézve még semmi rendelet nem adottt ki, és így sem a heti, sem az országos vásárra főjóstehenek nem hajthatnak. A netalan erre vonatkozó közelebbi rendelet felől a közönség azonnal hivatalosan értesítettni fog.

Közlekedés.

*(A keleti vasút építése) gyorsan halad. Re-mélik, hogy még a törvény által kiszabott idő elött megnyithatják Kolozsvárig. Megnyitási nap gr. Mikó Imre novenapját emlegették a folyó évben.

*(A közlekedésügyi miniszterium) megen-gedte a budai közutisválpálya-társaságnak, hogy a zugligetbe vezetó vonalnak városon kívül eső ré-szén gőzmozdonyokat alkalmazhasson. Az első gőzmozdonyt július elején tesznek kísérletet.

*(A második gőzhajó), melyet József főher-czog a Pest és Margit-szigeti közlekedés czéljából készített, június 15-ig fog ide érkezni.

*(A török vaspályák) építésének most Európa szerte figyelmet keltett ügye, minket magyarokat közelebb érdekel, s aligha még felszínre nem kerül nálunk e kérdés. A pályát Trjesztől száradékoz-nak vezetni a török tartományokon át; egy bol-grádi tudósítás szerint azonban gr. Andrassy Gyula nem hajlandó csatlakozni e vonalhoz, hanem ki-vánja Pest egyes össekötöttetését Belgrádon át Konstantinápolyal. Szerbiának érdeke ugyanezt kívánja, s ez okból a szerb kormány erőlyene ké-szül védeni érdekeit.

Mi ujság?

*(A képviselőház máj. 26 ki ülésében) fel-olvasták az igazoló bizottságok jelentését, melyek szerint Benedikty A., Pásztyei J. (mármaros), Csörghé László, Lónyay Gábor igazoltattak. A választólistáit vitában e napon nyolczan vette-k részt. A jobboldalról Bánó József, b. Eötvös, gr. Zichy Jenő és Majláth István, a szélső balról Med-nyánszky Sándor és Németh Albert, a balközépről Mórity Pál és Szakácsi D. A felirati vitát a kö-vetkező gyűléseknékn folytatni fogják.

** (A Vajda-Hunyad várán) eszközölt újítási munkákat, melyek Schulz építész vezetésével haladnak előre, Lónyay pénzügyminiszter úr e hó 17-én megszenléte; a miniszter három órát időzött a várban, minden helyiséget szemügyre vett, az eddig bevégzett építési munkákat megmagyaráztatta magának, s végül teljes megelégedéssel nyilvánította a munkálatok folyása fölért.

** (Bem tábornok) Maros-Vásárhelyt emelendő szobrára eddig 2500 ft gyűlt össze.

** (A margit-szigeti illetékesség kérdése.) A budai képviselőtestület utasítása folytán vasárnap a városkapitányság rendőri közölgést küldött a szigetre a rend fenntartására. Vissza kelle térniük, mivel a pestmegyei főügyész elegendő számú assistentiával jelen volt és kijelentette, hogy a szigetet a telekkönyvben a csabai uradalomhoz van bekebelezve s azonkívül az uraság felszólította a megyét, hogy a szigeten rendőri felügyeletet gyakoroljon.

** (Karagorgyevics herceg perében) a kir. tábla az első bíróság ítéletét, mely szerint vádlott tovább is fogva tartassék, megsemmisíté s megengedte, hogy magát biztosíték mellett szabad lábba védelmezhesse.

** (Esküdtársi tárgyalás.) Pestmegye a múlt évben Kondor Lajos alszolgabíró hivataltól felfüggesztvén, Kondor folyamodványát adott be ez ellen a megyéhez, s azt 300 példányban ki nyomtatván, a bizottmányi tagok közt is szétosztattá. E nyomtatványokban a megye rágalmazva és tekintélyben megsejtve látván magát, a közvádló által sajtóügyi keresetet indított. Az esküdtársi tárgyalás kedden volt, s az esküdtek ítélete folytán Kondor fölmentett.

** (Hazai nyomdászok) egyik veteránja, az irodalom és szaktársai körében egyaránt közszeretett Kocsi Sándor máj. 24-én jegyeztette a pesti váltótörvényseknek saját nevére az eddig „Körkövy, Gálgyóczy és Kocsi” című nyomatát, melynek jó neve új kizárólagos tulajdonosa szakértő vezetésével csak gyarapodhatik díszére fővárosi iparunknak.

** (Prielle Kornéliának) jutalomjátéka Kolozsvárt e hó 15-én a „Kamelias hölgy” volt. Prielle Kornélia fogadtatását a „Kolozsvári Közlöny” ekkép írja le: Prielle Kornélia megjelenésekor az egész közönség viharos tapsban tört ki, mely több percig nem hagyá szöhoz jutni. A lelkesedés általános volt, mindegyik óta nem emlíksünk: mindenki tapsolt, éljenzett. A koszoruk egész özőné omlott lábai elé, míg másfelől a színház minden részében röpkedtek az üdvözlő versezetek. A művésznő iránti megkülönböztetett tiszteltetel jellőül fehér galambot is röpitettek elébe a színpadra; az első felvonás után pedig értékes emlékekkel (ékszerek és czukortartó) lepték meg tisztelői.

** (Prielle Kornélia asszony) a kolozsváriak fáklya-zénével is megtisztelték. „Gauthier Margit”-ban közkívánatra még egyszer föllepött, s e bucsulódása jóvedelmét a magyar színészet egyik elefedtét díszre, az egykor oly fényes nevű művésznő: Dérin asszony fellegelésére, s a Gyulai Ferenc elhunyt jeles színész síremlékére ajánlta fel. Dérin nyomorban él ma is Miskolc környékén.

** (A nemzeti színházi operának) tagjai közül többen a szünidőn, július hónapban Pécsre rándulnak, hol 12 operai előadást adnak. A társulatot Ormai Olga és Alexandra, Kocsi Irma, Saxlehner Emma kisasszonyok, Hajós Zsigmond, Fekter Ferenc (ez egy a debreczeni társulattól), Bodorffy Henrik, Odry Lehel, Ormai Ferenc, — továbbá 8 karénekes és 8 karénekes. Ily jól szervezett dalm-társulat ritkán fordult meg vidéki színpadainkon.

** (Hollós László) a „M. U.” belmunkatársa, vasárnap tartá eljegyzését Kendelényi Fanni kisasszonnyal, a nemzeti színház tagjával.

** (Koenitz Miksa) a ki Friedenthal 33 ezer forintjával megszökött, Passauban a vasúti indóháznál elfogták. Revolverével őt lövett tette magára, de életveszélyesen egyik sem találta. A lopott pénzből már csak 13,000 frtot találtak nála.

** (Magyar énekes külföldön.) Mig mi pestiek Salvi olasz primadonnáját hallgatjuk, egy másik olasz társaság győri születésű Barathy Sarolta nevű énekesnőjével ragadja el a külföldet. Nevezett énekesnő most Rio-Janeiróba szerződött 12 ezer frttal, Győrött lakó agg szüleinek nagy büszkeségére.

** (Hunfaly Pál.) Helsingforsba utazott, résztveendő a finn akadémia nagy-gyűlésében. Hunfaly, tudvalevőleg nagy finnista, s a magyar-finn atyafiságnak egyik legbuzgóbb szószólója.

** (Hymen.) Greguss Gyula írórtunk május 25-én kora hajnalban tartá esküvőjét özv. Aranyhalmi Malvinával.

** (A házak ára) Budán is emelkedik. Néhány hónap előtt 18 ezer frtot nem akartak adni egy házért, melyet tulajdonosa most 30,000 frton adott el.

** (Akin Károly) egy levelét küldi a „Századunk”; hírlapokból tudta meg Akin, hogy Toldy Ferenc az akadémia utolsó ülésében azt állította, hogy Pestről „megszökött.” Az akadémia elnöklő tagja e kifejezésre azt jegyezte meg, hogy nem czélszerű. Miután Akin megemlíti, hogy Toldy feladatává tette Magyarországon mind becsületét, mind jövőjét tönkre tenni, a mit több keserű kifakadással illusztrál: felszólítja Toldyt, hogy tíz nap alatt vonja vissza becsületétől kifejezését, különben más uton fog elégtételt keresni. „Feleltébb épületes dolog a tudós embereknek ilyen kakaskodása.”

** (Napoleon császár keresztapasága) Pilz nagy-szebeni polgár gyermekével ugyan comicus esetté nőtte ki magát. Kilenc hónapig várt a jó cívis, mi alatt ezerféle hír jött a feszülten várakozó apához kérelme sorsáról. Végre reményt veszve, civis-keresztapával keresztelteti meg e napokban, s íme mindjárt utána érkezik gróf Castellana pesti francia consul levele, mely tudatja, hogy Napoleon császár elfogadja a keresztapaságot s ő fogja képviselni, június hónapban Erdélybe utazván. — Desperatiójában a boldogapa a végrehajtott keresztelést most csak az egyház által ugynevezett szükségbeli keresztésnek akarja elismerni, hogy megtartsa a felső koma urat.

** (A bécsi.) ügylátszik a drezdaiakat utánnozzák, midőn ezek példája nyomán eddigelé már mintegy 400 elfogott, s eladás végett a piacra hozott éneklő madarat helyeznek szabad lábba. Drezdában számos rendő nemcsak akadályozza e kedves és hasznos éneklők elfogatását, hanem a már elfogottakat rögtön szabadlábra helyezi. A mint halljuk, Bécsben a kir. udvarmester Hohenlohe hercegre annyira örvend ily madár szabadlábra helyezésének, hogy valahányszor ily konfiskálás történik, személyesen jelen van az elbocsátatásnál s abban szerfölött gyönyörködik.

— (Nyilvános köszönet.) A pesti hazai első takarékpénztár igazgatósága a ref. gym. ifjuság segélyező egyesületnek részére legközelebb 100 frtyi segély összeget adományozott, melyért kedves kötelességemnek ismerem, egyetünk nevében nyilvánosan is mély köszönetemet kifejezni. Pesten, május hónapban. — Ballagi Géza, e. i. titkár.

** (Haldiosok.) Gróf László Albert 53 éves korában máj. 19. Kolozsvárról meghalt. A boldogult testvére volt gr. László Miklósnak, történetíródal-munk ezen egyik kiválóbb búvárának. — Mangold Károly poszonyi ügyvéd, máj. 18-án, 46 éves korában elhunyt. Országgyűlési képviselő volt 1861-ben, s a megyékben és városban kiváló egyéniség gyanánt tisztelték. Magóry Endre, segédszerkesztője, e hó 22-én hirtelen halállal meghalt. Buzgó harczoza volt a szabad eszméknek, Béke poraira!

** (Névváltoztatások.) Hajduska József Kőrösi-re, Haszlinger Károly Hevesi-re, Mittermüller János Középesi-re, Leszich Bertalan Sigei-re,

Vojko Sándor Márton Váraljai-ra, Vrasda József Vértési-re, Fehér Ferenc Vörösvári-ra, Spitzer József Verovics-ra, Kacsperl Ödön Kállai-ra, Löw József Lővényi-re, Gruber Frigyes Battaszei-re, Buz Löw Sámuel Nyergesi-re, Pecz János Szőlősi-re, Stukheil Károly Oltai-ra, Popovics György Popesku-ra, Moder Péter Modor-ra változtatták át neveiket.

Nemzeti színház.

Péntek, máj. 21. „A misantrop.” Vigj. 5 felv. Irta Molliere; ford. Szász Károly.

Szombat, máj. 22. XXII. olasz operai előadásul; „A hugonották.” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Vasárnap, máj. 23. „A fekete domina.” Vig opera 3 felv. Zenéjét szerz. Anber.

Hétfő, máj. 24. „A társaságból.” Színmű 4 felv. Irta Bauernfeld; ford. Szerdahelyi.

Kedd, máj. 25. XXIII. olasz operai előadásul: „A tévedt nő.” (La traviata.) Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Szerda, máj. 26. „A szegény marquis.” Színmű 2 felv. Dumanoir után ford. Feleki. — Ezt megelőzi: „Álmában beszél.” Vigj. 1 felv. Irta Rosen; ford. Szerdahelyi. — (Tűz Antal ur fölépte.)

Csütörtök, máj. 27. Az ünnep miatt a színház zárva volt.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest, B — A. „Vallomások.” Sajnáljuk, hogy mindig csak ezt kell ismételnünk: minden költeményből kilátszik a tehetség, de őszhangzó egészet alkotni még nem tud. Vagy a kerekdedség, vagy a bevégeztség, vagy a részek arányossága hiányzik, vagy legalább egyes stílusok és sorok rontják az egészet őszhangját. Most még ezt sem közöljük, hanem várunk még jobbat.

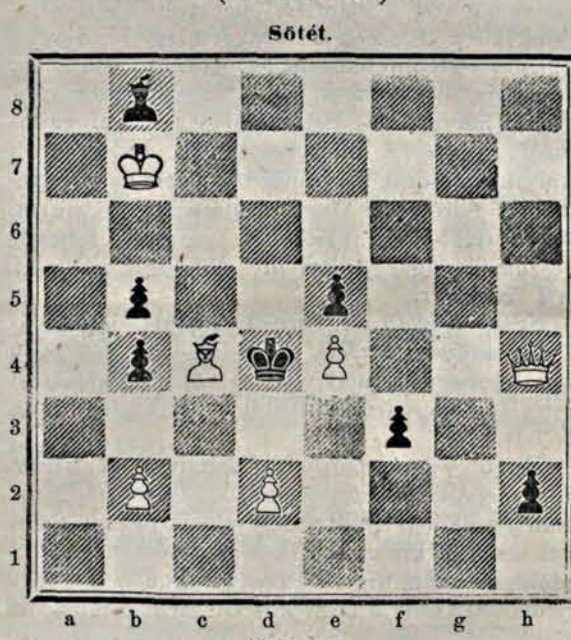
Tasnád. Sz. L. Népdaiban egyetlen új eszme vagy fordulat sincs; még a népköltészet némi zamatát is hasztalan keresünk bennük. Verselgetni könnyű dolog, de egy jó költeménytől ennél többesket kívánunk.

— T. Veszény. P. I. Közleményében egy adat van, melynek utána kell járunk való-e? Irni fogunk iránta K. J. urnak. Válaszától függ, adjuk-e önnök közleményét.

— L. Gy. V. László király drámai monológ volna; de drámai nyelvben nem erő, csak erőltetés van. Verselés, nehézség, az eszmék túlzottak. Nem közölhetők.

SAKKJÁTÉK.

496-dik sz. f. — Czenthe Józseftől (Miskolcson.)

Világos.

Világos indul s a 3-dik lépésre mattot mond.

A 491-dik számú feladvány megfejtése. (Gold Samutól, Bécsben.)

Világos. Sötét.
1. Ke8-c4 Ke5-e6
2. Ff3-d1 Ke6-e5
3. Fd1-b3 Ke5-e6
4. Ke4-d4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcson: Czenthe József. — Csátrádán: Kling Irén. — Londonban: Gorgias Viktor. — Gálsán: Glesinger Zsigmond. — Jászkevényen: Galambos István. — Harasztiban: gr. Festetics Bennó. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Tóth Ágoston (arckép). — A titkos kéz. — Magyarország geográfiai helyzete. — A gonosztevőkről (folyt.). — A kambodzsai templomromok (képpel). — Képek a hazai népdalról (képpel). — A gr. Lászlócsk szarhegyi kastély (képpel). — Utazás a holdba (képpel). — A Szent-János bogár. — A magyar színészet előkóról (vége). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Lácay Szabó Károly ur kova-malomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világkiállításon jutalom-érmet nyertek, átment egy részvény-társulat birtokába.

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egylet

czime alatt:

Már Lácay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendősége ezen francia módorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyanazon minőségű köveket kívántak, a melyeket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitűnő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétségtelenebb bizonyítványt nyújtja.

A részvény-társaság, mely Lácay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével is megbízta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átmérőjű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthessenek.

A kövek kétféle minőségűek, minél fogva két osztályra osztatnak.

Az I-ső osztályú sáros-pataki kövek keményebb fajnak lévén, nagy előnnyel használtatnak gőz- és műmalmokban fehérítésre; már első fellépésüknél a francia kova-malomkövekkel versenyre keltek és ezek roppant árát tetemesen leszállították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságra nézve, felülmúlják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.

A II-ik osztályú sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy paraszti őrlésre valók, és mindennemű gőz- és műmalmoknál, vízi, szél és szárazmalmoknál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtés kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemű gabonafajok őrlésére kitűnők és győzősek. — Főelőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozsa őrlésre párjuk nincsen; — végre a szesz és pálinka gyárakban a kukorica őrlésre igen keresettek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páránként oszttrák értékben.

Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső kövek rendes magassága 12", az aljkőé 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számítottak; alacsonyabbaság tekintetbe nem vétetik. A megrendelések minden pár köre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnek, egyttal pontosan meghatározandó a kö nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra lézen forgásuk, végre miféle malomra és őrlés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kö.

A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth urnakál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egylet” czime alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

478 (6-18)

Végeladás.

Mintán a házon, melyben árutáram van, közelebb építkezések kezdetnek meg.

végeladást nyitok

mindennemű divatezkekkel, egy mint: mindennemű popelin, lustres, mohair, poils, barége, percaline, batist, jacouns, mousselinból stb. — Továbbá longshawlok, nagykendők, kész joppok és paletokból

tetemesen leszállított áron.

Ajánlom továbbá valódi angol waterproofomat eső-köpenyekre.

KÁNYA JÓZSEF.

József-tér 10. sz. a.

Hirdetmény.

Jutalmazott cséplő-gépek.

Alulírt különös figyelmébe ajánlja a t. cz. földbirtokosok és gadaközönségnek az 1866-ik évben jutalmazott, s azóta még jobban czél szerűsített cséplő-gépeit, hajótműveit, szorogókat, hajtóműveit, kapáló-gépeit, Sack-féle rajol-ekéit (14"-nyi mélyre szántó) vízmérekhez igen egyszerű és darabonként csak 26 fith korúli lézi-vatnyit stb. értesíti egyszer.

mind a tisztelt közönséget, hogy gégyára felküzdött azon helyzetre, miszerint gőzörvél működése folytán, valamint a legzsimosabb új gazdasági gépek megrendelést, ugy azok javítását a legrovidebb idő alatt, és legczélserűbben eszközölheti. Magyarozott ábrákkal ellátott árjegyzék bérmentesen küldetik meg.

Stádel Károly.

gépgyárnok Győrött, városház-utca 389. sz. alatt.

Csak 10 résztvevő. Mégis 50 sorsjegy.

Programja

az ujonnan alakított sorsjegytársulatnak.

50 darab mailandi sorsjegyre.

Több érdemes egyén által felhivatván egy újabb sorsjegytársulat alakítására, 50 darab mailandi sorsjegyet tíz részvényes számára állítottam össze 10 havi részletfizetésre 3/4 ft. havonként, e sorsjegyeknek évenként 4 húzásuk van, u. m.:

Június 16.			December 16.		
1 nyeremény	fk. 100,000	1 nyeremény	fk. 50,000		
1 " "	" 1,000	1 " "	" 1,000		
1 " "	" 500	1 " "	" 500		
5 " à fk. 100	" 500	5 " à fk. 100	" 500		
10 " " 50	" 500	10 " " 50	" 500		
18 " " 20	" 360	18 " " 20	" 360		
464 " " 10	" 4,640	464 " " 10	" 4,640		
500 nyeremény	fk. 107,500	500 nyeremény	fk. 57,000		

500 nyeremény fk. 107,500 500 nyeremény fk. 57,000

melék egyszer bizonyosan ki kell, hogy huzva legyenek.

Az első részletfizetés béléggel együtt 10 ft., melynek lefizetése után minden résztvevő társulati ívét, melyben a sorsjegyek sorozata és számai bevezetvék, kézhez kapja, 10 hó múlva a társulat megszűnik, és minden résztvevő 5 darab sorsjegyet kap tulajdonul.

Vidéki megrendelések a legtovább vidékekről, az első részlet bérmentes beküldése után pontosan teljesítenek, és az illető posta-feladási vévények az illető félnek elismervényül szolgálnak.

König Zsigmond

váltóirodája Győrött, fővárosi-utca.

HETI-NAPTÁR.									
Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestáns napár			Görög-orosz napár			Izraeliták napára		
	Május			Május (ó)			Sivan R.		
30 Vasár	C 2 Ferdinánd	C 1 Nándor		18 E 4 János D.			20	f. p. á. p. á. p.	20
31 Hétfő	Petrón, Angel.	Györgyike		19 Patricius			21	69 57 4 11 7 43	307 24 11 52 8 26
1 Kedd	Nikodémus vért.	Blandina		20 Thalleus			22 Abigail	70 55 4 10 7 45	331 32 0 51 10 26
2 Szerda	Erasmus	Erasmus		21 Konstantin			23	71 52 4 10 7 45	343 24 1 17 11 27
3 Csüt.	Klotild, Kornél.	Kornélia		22 Basilicus			24 [elg. p. m.]	72 50 4 10 7 46	354 26 1 39 este
4 Pént.	Jézus sz. szíve	Quirin		23 Mihály püsp.			25 Bojt Jer.	73 47 4 9 7 47	7 8 2 4 1 29
5 Szom.	Bonifác püsp.	Mareán		24 Simeon			26 S. Selah	74 48 4 8 7 48	18 56 2 27 2 28

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 2-án 8 óra 38 perczor reggel.

Friss VETŐMAGVAK,

ugymint:

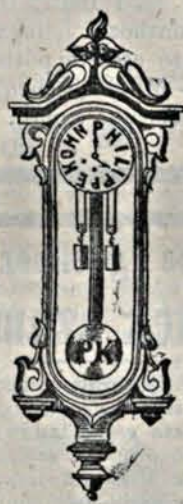
Lóhere, valódi francia és magyar lucerna.
Lóhere, stajer vörös.
Réthi here, fehér hollandi.
Vadóc (Reigras), angol, francia, olasz, belföldi.
Réthi csibehúr (Spörgel).
Baltazim (Escarlette).
Czúkor- és takarmány-cseklarepa.
Tarló-repa.
Bukkony, mohar, nyári és őszi-repe.
Tavaszi-buza és rozs.
Pohánka. 417 (13-13)
Mezei komacs (Timotheusgras).
Burnóff (Pimpinella).
Akacsa-magvak.
Olaj-pogácsa.
Szappangyökér, ragdalt és őrlött.
Gabona-zsák és gyékények.
Gép-olaj, legjobb minőségű.
Disznószőr, Szalonna és haj.
Angol patent-koesi- és gépköves.
Fekete labföld virágokhoz.

Jó minőségben és jutányos áron kaphatók:

Halbauer G. János,
kereskedésben Pesten.

Raktár és irodája saját házában
Terézváros, Rombach-utca 7. szám a.

Kohn Philippe
díszrekeszt ismert óra-gyáros
Dorotya-utca 2. sz.

ajánlja legújabb, jó és olcsó órákkal gazdagon ellátott raktárát 3 évi irásbeli jótállással.

Ezüst henger órák 4 rubinra 10-11
» » arany foglalt. rugóra 12-13
» » kettős fűdéll 15-16
» » kristályüveggel 15, 16-17
» » horgonyórák 15 rubinra 15, 16-17
» » 15 » kettős fűdéll 19
» » 20-22
» » angol horgonyórák kristályüveggel 19,
» » 20-22-24
» » ugyanazok kettős fűdéll 24-26
» » val. remontoir kengyelű felh. 28-32
» » ugyanaz kettős fűdéll 35, 38, 40-45
» » Arany órák 3. sz. horg. 15 rub. 36, 40, 45-50
» » ugyanaz kettős fűdéll 55, 58, 60-80
» » valódi remontoir kengyelű felh.
» » 70, 80, 90-100
» » valódi remontoir kettős fűdéll
» » 100, 110, 120, 130-200
» » Arany horgonyórák (3. sz.)
» » henger 4-8 rubinra 25, 28-32
» » 8 rub. kett. fűdél. 38, 42-45
» » horgonyórák 15 rub. kettős fűdél.
» » 50, 55-60
» » val. remontoir kett. fűdél 70, 80-100
» » h. órák zom. gyém. 60, 70, 80-100
» » Inga-órák hetenkinti felh. ft. 16, 20, 22-24
» » órai és félórás ütéssel 30-32
» » óra és negyedóránkénti ütéssel 48
» » 50-55
» » Havi regulátorok 30-32
» » Ebresztő óra 6

Ezüstláncok 4 ft 50 kr., 5, 6, 6 ft 50 kr.,
7 ft; legfinomabb francia alakúak 8 ft.,
8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ft; hosszú nyakláncok
7 ft., 8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ft.
Vidék megrendelések a pénzösszeg elő-
leges beküldése vagy utánvét mellett, gyo-
san és pontosan teljesítenek.
Egy inga-óra pakolástért 1 ft. 50 kr.
Órák cserében is elfogadjunk.
Nem tetsző árú kicseréltetik.
Javítások legpontosabban és jutányos ártért
teljesítenek. 475 (9-12)

Központi szállítási rakhely a „golyához” címzett gyógyszerár Bécében.

ÓVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasításokkal adatnak el, melyek saját utasításaimmal szorú szóra azonosak és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kitalálva névze gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minél fogva azon észrevételök önként mindenki ezen hamisítványok megvételétől: hogy az általam készített Seidlitz-porok minden egyes katulyát, valamint az adagok papírjait hivatalosan letetményezett védemárkával vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert háziszerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részéből került s kezünkkel levő halálatok a legérzékenyebben tanúsítják, hogy a porok rögzített szorulásoknál, emésztési- és gyomorhívásnál; továbbá: gör-
csök, vese- és ideges bajokban, szivdobogásnál, idegesség okozta fájásnál, vertóulással, csuszos fogfájással, végül hystériára, bukásra és huzamos hanyásra hajlamlal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legartósabb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik miután náluk minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítetett, ez egyszerű háziszerek folyamodtak, és ebben rongált egészségüknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert megelégedtek. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályát, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanácsok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvek, kiknek ezelőtt még a leghírhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségek csupán csak a Seidlitz-poroknál rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-dik szám alatt.
UHL JÓZSEF ur kereskedésében, granátos-utczában.

Ezen czegek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsírolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. o. é.

Az üvegek el vannak látva védemárkával és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és cinkpakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsír-faj a Dorsch-halnak legrendesebb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsírolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesebb gyógyszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, közhvény és csúsz. idült bőrkáros, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.

503 (4-50)

MOLL A.,

„zum Storch” Tuchlauben.

Gubóbevéáltás.

A nagyecenki filanda a legmagasabb áron vált be
selyem-gubókat.

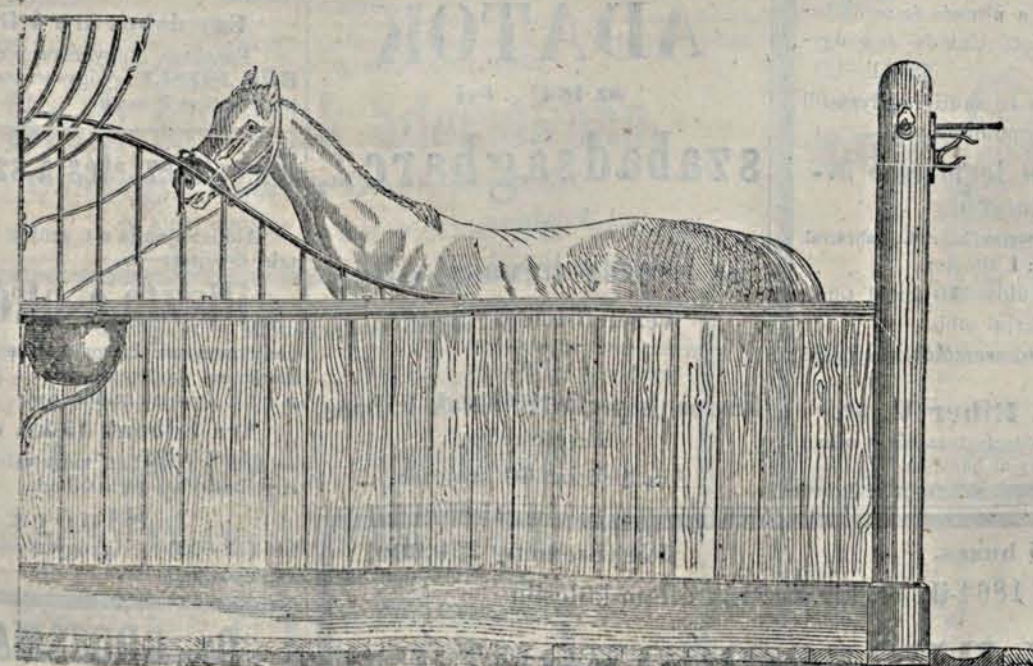
535 (1-2)

Szathmár városában, egy ujonnan
felszerelt

KÖ-

és
könyvnyomda

kedvező feltételek mellett szabadkéz-
ből eladandó; értékezhethet személye-
sen vagy levél által a tulajdonossal
ugyanott. 530 (2-8)

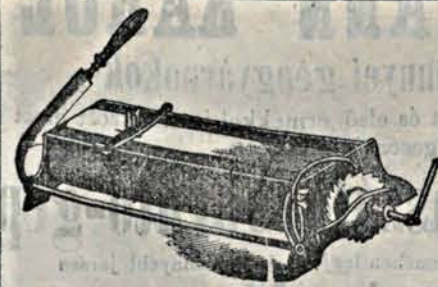

Ló-istálló teljes felszereléssel és egyes ló-istálló
vasmunkákat

LOTZ A. és TÁRSAI-nál

Pesten, váci-töltés 403. sz.

386 (12-12)

URAKAT KÜLÖNÖSEN ÉRDEKLŐ CZIKKEK, KERTÉSZ és EISERT

díszmű-kereskedésük által

Pesten, Dorotya-utca, 2. sz., a „magyar király” című szállodával szemközt.

Dohányvágó-gép.

Hosszu kísérletek után, sikerült egy
dohányvágót szerkesztetni, mely töké-
letesen vasból készült s melynek keze-
kedhetünk hogy minden igénynek megfelel. A dohányt ezen gép segítségével tö-
rlemódon hosszúra, vagy magyarmódon kockára vághatni. Darabja 13 ft 50 kr.

Török-dohány-szelence. Külseje florentini barna bro-
nce-ból, belsége kőedényből
s oly előkészülettel ellátva, — hogy a dohány nedvességi fokát tetszés szerint
szabályozni lehet. Dar. 3 ft 30 kr.

Narguillierek. A jelenleg oly annyira kedvelt keleti dohány-
zó-palackok, melyeknél a füst vizen hatván
keresztül, tökéletesen lehűtetik, hosszú hajlékony szárral, kisebbek agyap-
pával 2 ft 25 kr, tajpíppával cigarettéknek is használhatók 3 ft 50 kr, nagyobbak
4 ft 50 kr, 5 ft 50 kr, 6 ft 50 kr, nagyk és díszesek 9 ft.

Dohányzó-készletek.

Egyenes készlet, hollandiastok tajpíppát, három szivar- és egy cigaretté-szopákát
tartalmazó, díszes börtökben, darabja 5 ft 60 kr.
Dohányzó-székények, díszes fából s még gazdagabban és sok-félekben fel-
szerelve, ajándékokhoz különösen alkalmasak, 4 ft 80 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft 75.
Cigaretté-készlet, kisebb és nagyobb tajtszopák, dohány- tartót, gyújtószert,
kanócot és szivarpapírt tartalmazó kisserű díszes tokban 4 ft 55 kr.
Mobil-gyújtószert, egy szivarszopákát, kanócot és gyufákat tartalmazó kis zseb-
beli tok 1 ft 50 kr.

Török-dohányzó-készletek. utra és kirándulá-
sokhoz igen ajánl-
hatók. — Kis tajt-csibukát széjjel rakható megfűszárt, két szivarszopát és do-
hánytartót tartalmazó tokban 4 ft.
Nagy tajt-csibukát, széjjel rakható megfűszárt, cigaretté-szopákát és dohány-
tartót tartalmazó tokban 6 ft 30 kr.

Szintén ilyen széjjelrakható fekete szárral 7 ft.
Szentén ilyen, nagy szárral, másodrendű pipával 2 ft 75 kr.
Kis török-dohány-készlet, kupakos agyacsibukát, szivar-szopákát, cigaretté-fel-
tevet, és dohánytartót tartalmazó kis börtökben 2 ft 20 kr.

Dohányzó sétatöbök. csibukázár gyanánt használhatók,
különböző kiállításuk 2 ft 70 kr,
3 ft 60 kr, 4 ft 50 kr, 5 ft 40 kr, 10 ft.

Legjobb zsebbeli gyufatartók. Pakfongból,
szilárdan
készülve, minden egyes darab czégnünkkel ellátva, a legnagyobb szélben is hasz-
nálhatók.

1. szám, rövid kanóccsal ellátva, 85 kr.
2. sz. kanóccsal és szivarszopával 1 ft 25 kr.
3. sz. hosszabb kanóccsal és szivarszopával 1 ft 50 kr.
4. szám, gyertyakával 1 ft 50 kr.

Angol szivartárok sárga patent-bőrből készíve, vállba
akasztható szíjjal, útra és kirándu-
lásokhoz igen alkalmasok, 25 darab 3 ft 30 kr, 50 darab 4 ft 40 kr és 75 da-
rab 5 ft. Szintén ilyen különféle nagyságú szivartárcák 1 ft 50 kről 4 ftig.

Zsebbeli szerszámok. igen csinosak, kényér- és
tollvágó késeket, ollós-
kát, köröntesztőt, fogvájót, fülkanálkát sat. tartalmazók, szaruba 2 ft, 2 ft
60 kr, teknőbékákéja 2 ft 50 kr, 3 ft 40 kr, 4 ft és 4 ft 50 kr, gyöngyházba
foglaltva 2 ft 60 kr és 2 ft 50 kr.

A jelenleg oly olcsó postai vitelher lehetőséggel tevé, a kívánt tárgyakat gyorsan, csekély költség és utánvét mellett elküldhetni.
Ígyekszünk oda irányul, leveleik megbízásokról, a belénk helyezett bizalmat, a rendelvények gyors és pontos eszközése által
megérdemeln. Meg nem felelő tárgyak visszaküldhetők.

Teljes egészség.

Számtalan bizonyítványok tanúsítják,
hogy **CAUVIN** párisi gyógyszerész izletes
növényladecái oly erővel bírnak, mely a
közönséges gyógyszereket messze túlhaladja,
s hogy azok minden más gyógyszernél na-
gyobb kegyben állnak a közönség előtt.

Kétségbe lehetne vonni ezen ladecások
gyógysikerét, melyet az alább nevezett be-
tegekben tanúsított, ha nem volna az meg-
erősítő magasságú és részrehajlatlan férfiak
levelei által.

Ezen ladecások által gyógyított beteg-
ségek a következők: Szorulás, májbetegsé-
gek, rheumatismus, vízkórúság, gyomorhajok,
fejfájás, hanyásra való hajlam, emésztési-
ség, bélfájások, melyek a telenségétől
származnak, felfúvódások, érvényhiány s
mindazon szenvedések, melyek a tisztulást
követik.

Miután a vért tisztítják, helyreállítják
az organismust, s meggyógyítanak oly beteg-
ségeket, melyek különben nehezen vagy épen
nem gyógyíthatóknak tartattak, minők:
a nehéz hallás, gyenge látás, idegbajok és ideg-
izgatottság, máj- és ágyékfájások, közh-
vény, valamint számos más bajok, melyek a
szervgyengeségből származnak.

Egy doboz ára 1 ft.

Főraktár Magyarország és mellék tarto-
mányai részére **PESTEN TÖRÖK JÓZSEF**
gyógyszerész urnál, király-utca 7. szám.

J. P. CAUVIN,
gyógyszerész Párisban.

515 (2-6)

Revolverek.

A t. cz. vidékiek és utazók személy-biz-
tosítására ajánlhatom legjobb rendszer sze-
rinti és jól kipróbált revolvereimet, me-
lyekkel egy percz alatt 6 erős és biztos lövés
tehető; ugyanannyi idő alatt pedig újra meg-
tölthetők. Ily revolverek az önvédelemre
minden eddig feltalált fegyverek közt legbiz-
tosabbak.

Legnagyobb választékban nálam, követ-
kező árak mellett kaphatók u. m.

1 Revolver 6 lövéssel 7 milliméternyi	17 ftől 25 ftig.
1 " ismét nagyobb 6 lövéssel 9 milliméternyi	20 " 35 "
1 " ismét még nagyobb 6 lövéssel 12 milliméternyi	22 " 40 "
1 kisebbszori zsebrevalver (Faust-Revolver), mely zsebben kényelmesen hordható	10 " 20 "

Ezenkívül minden hozzátartozó tok és töltésekkel is szolgálhatunk.

Nem tetszés esetében a fegyver 14 nap alatt kicseréltetik.

Unschuld Ede,

fegyverkészítő és kereskedő Pest, váci-utca „a levélhez.”

Videkről megrendelések a leggyorsabban utánvét mellett eszközölhetnek.

494 (2-16)

Hirdetmény.

A Deák Ferenc-utczában (azelőtt nagy hid-utca), az „Angol királynőhöz” emelt szálló mellett Pesten, a mostani pesti vásár ideje alatt, egy igen jó hírű vaszon és asztali szövet-gyáros háztartásból, az árúkat megfizető, folyton 450 vég valódí rumburgi vaszon, különféle nemű asztali szövet, törülköző-kendő, kanavász, 2000 tucat vaszon és batizet-zsebkendő, rendkívül nagy választék férfi- és női fehér-ruhákból.

felényivel a becsáron alól

készpénzfizetés mellett eladatik.

Árjegyzék.

- 1 vég 30 rőfös fehérítetlen vaszon, becsára 12 ft., most csak 6.50 kr.
 1 vég 30 rőfös fehérítetlen fehér czérna-vaszon, becsára 18 ft., most csak 9.50 kr.
 1 vég 30 rőfös fehérített creas-vaszon, becsára 15 ft., most csak 8 ft.
 1 vég 30 rőfös legszelebb nemű creas-vaszon, becsára 18 ft., most csak 9 ft.
 1 vég 30 rőfös kitűnő szilárdi vaszon, becsára 22 ft., most csak 12 ft.
 1 vég 30 rőfös kitűnő rumburgi vaszon, becsára 30 ft., most csak 15 ft. 50 kr.
 1 vég 38 rőfös hollandi czérnavaszon, becsára 28 ft., most csak 14 ft. 50 kr.
 1 vég 40 rőfös rumburgi vaszon, becsára 32 ft., most csak 16 ft.
 1 vég 45 rőfös orosz kender-vaszon, a legjobb és legtartósabb, a minő csak létezhet, becsára 36 ft., most csak 18 ft.
 1 vég 50 rőfös hollandi szövet, becsára 40 ft., most csak 20 ft.
 1 vég 50 rőfös irlandi szövet, becsára 52 ft., most csak 26 ft.
 Különféle nemű rumburgi vásznak, 24, 28, 30, 35, 40, 45–50 ftig, melyek becsára kétszer annyi.
 1 vég ágy-kanavász, becsára 14–18 ft., most csak 7–9 ft.
 1 tucat vaszon-zsebkendő 1.20, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6–7 ftig a legfinomabb.
 1 tucat vaszon batizet-zsebkendő, fehér, ugyisint színes szegélyzettel is, 5, 6, 7, 8, 9–10 ftig a legfinomabb.
 Igen finom himzett batizet-zsebkendő hölgyek számára, darabja 50, 60–75 kr. a legfin.
 Angol shirting (Chiffon), igen finom, s ép oly tartós mint a vaszon, rófe 30, 35, 40–45 kr. a legfinomabb.
 1 tucat jó erős konyha-ruha, 2.50–3 ftig.
 1 tucat különösen tartós duplaczérna törülköző, 4.50, 5, 5.50 6–7 ftig.
Meglepető szép és nagy választékú férfi és női fehér-ruhák.
 1 női ing, jó vaszonból, huzóra, 1.50, 2–2.50 krig.
 1 női ing kitűnő rumburgi vagy hollandi vaszonból finoman himzeve, 3.50, 4–5 ftig a legfinomabb.
 1 női ing különösen jó rumburgi vaszonból, a legújabb párisi minta szerint, 5, 6, 7, 8 ft. a legfinomabb.
 Női téli vagy hálóging kitűnő vaszonból, szép kiállításal 3, 4, 5 ftig.
 Női nadrág finom shirting, jó barchet vagy kitűnő vaszonból, sima vagy himzéssel, 2, 2.50, 3–4 ftig.
 Női éjjeli corsett, száz különféle párisi legújabb mintában, himzéssel vagy a nélkül, 2, 2.50, 3, 4, 5, 6, 7–8 ftig a legfinomabb.
 Női alszoknyák, száz különféle párisi legújabb mintában, himzéssel vagy a nélkül, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 9–10 ftig a legfinomabbak.
 Fehér és színes francia shirting ingek, igen finom és jók, 2, 2.50, 3 ftig a legfinomabb.
 Férfi ingek rumburgi vagy hollandi vaszonból, 2, 2.50, 3, 4, 5–6 ftig a legfinomabbak.
 Férfi gatyák, erős rumburgi vaszonból vagy barchetből, félmagyar szabásra, darabja 1.50–2 ftig.
 Férfi gatyák erős rumburgi vaszonból, magyar szabásra 1.80–2 ftig.
 Férfi ingek igen finom francia mellbététtel, bál vagy estélyekre, 6, 7, 8, 9–10 ftig a legfinomabbak.
Megrendelések. az összeg beküldése vagy utánvét mellett, bárhova is lelkismeretesen és pontosan elküldtetek. A leveleket így kérjük czímezni:
METH S. urnak Pesten, Deák Ferenc-utca, az „Angol királynőhöz” címzett szálloda mellett.
 25 forintnyi árú vásárlói jutalmul egy igen finoman himzett batizet zsebkendő kapnak.

Egyedüli áruhely:

Pesten, Deák Ferenc-utca (előbb nagy hid-utca), az „angol királynőhöz” címzett szálloda mellett.

483 (6–6)

METH S., Bécsből.

Nincs többé szeplő, naptóleslítés, sárga arczfolt, redő. A szépséget és ifjúságot csak a világhírű

EAU, de LYS de LOHSE
szépitő illimtej adhatja vissza.

Ezt a porosz királyi orvosi hatóság megvizsgálta, valamennyi kitűnő orvos és orvosegyet, számos nő és férfi egyedül ezt ismerte el hibátlan szépitő-szernek. — Ára egy nagy üvegnek 2 ft. 50 kr., kisebb 1 ft. 30 kr., postán 10 krral több.

Főraktár Berlin, Jägerstrasse 46, Lohse udvari szállitmányos.

Pesten Török József

gyógyszerár, király-utca 7. szám; továbbá Debreczen: Borsos. Szatmar: Borsos. Berényi: Nárcisz. Eszék: Deszátly. N.-Varad: Molnár. Temesvár: Pecher. Kolozsvárt: Wolf. Pozsonyban: Dr. Schneberger. Kecskeföld: Katona. Zeigmond: gyógyszerész uraknál.

KACHELMANN KÁROLY

Selmecz Vihneyi gépgyárnokok

ajánlják mindenütt kinttett és első érmeikkel jutalmazott most lényegesen javított

egybekötött kaszáló és arató-gépeit

ugymint is a maguk nemében legjobb és legkönnyebb járása

Samuelson-féle

magánylerakó-, arató-gépeit

és ország. szabadalmazott ismert igen gyakorlati

nyomtató-gépeit.

Rendeléseket elfogadnak a gyár igazgatóság helyben
Kotzó Pál ur Pesten és Tóth Lajos és Társa urak
Debreczenben. 485 (6–8)

Az általában jónak elismert valódi s egészen frissen érkezett

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegek számára,

továbbá: rekedtség, nátház, ingerköhögés, mellszorogás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: **PESTEN: Török József** gyógyszerész urnál a király-utczában, — dr. Wagner D. gyógyszerésznél a vár-utczán, — Thalmyer A. s társa, — Oszetszky F., — Schirk J., — és Gerhardt A. uraknál.

BUDAN: Schwarzmeier J. gyógyszerész urnál.
 Aradon: Probst F. J.
 Aszódon: Sperlagh J. gy.
 Baján: Klenautz J.
 Brassóban: Gyertyánfy. Fa-bick és Jekelius gy.
 Battonyán: Bignio K.
 Belgradon: Nicolacovic test.
 Beszterczen: Dietrich és Fleischer.
 Bonyhádon: Kramolin J. gy.
 Brassóban: Fabick Ed.
 Csáktornyan: Káráz A.
 Csatón: Borsay F. gy.
 Debreczenben: Güll N. gy.
 Deesen: Krémer S.
 Dettán: Braumüller J. gy.
 Deveserben: Hoffmann B.
 Eszéken: Kaviłowicz gy.
 Eperjesen: Zsembery Ign.
 Ersekújvár: Conlegrer Ign.
 Egerben: Wessely gy.
 Eszéken: Thüner fiai és Dessáthy gy.
 Győrött: Brunner F.
 Gyulan: Lukács gy.
 Haczfeld: Hagelschmidt V.
 Hatzegon: Matesy B. gy.
 Polyságon: Mikulási T.
 Janosházán: Kuna gy.
 Jolsván: Maletor gy.
 Kaposvárt: Schröder J. gy.
 Közegen: Strehle gy.
 Karolyvárt: Benich J.
 Kis-Martonban: Kodolányi gy.
 Kassán: Eschwig E.
 Kasmár: Generisch C. és A.
 Kecskeföld: Papp M.
 Kékesen: Weber A. gy.
 Karolyfehérvárt: Fischer Ed. gyógyszer.
 Kolozsvárt: Megay M. C.
 Kormöczön: Draskóczy gy.
 Karolyfehérvár: Fischer E.
 Kubinban: Stojánovic.
 Kun-Sz. Miklós: Stois A.
 Lakoson: Arnold J.
 Mediason: Breiner K.
 Mosonban: Pranter J. gy.
 Miskolcson: Spuller J.
 Mirovitz: Krestonshics A.
 Mohács: Pryker Gyula gy.
 Marosvásárhely: Jenev gy.
 Munkácsen: Grütler L.
 Mohácsen: Kögel D.
 Nagybanján: Horacek J.
 Nezsderben: Fuchs J.
 Nyitra: dr. Lang E.
 Nyiregyháza: Hönisch Ede gy.
 Nagy-Becskereken: Nedel-kovics és Haidegger.
 Nagy-Kanizsán: Welisch és Lovack gy.
 Nagy-Károly: Schöberl C.
 Nagykikinda: Komka A. J.
 Nagyvaradon: Janky A.
 Nagyszombatban: Pantot-schek R. gy.
 Orosházán: Vangyel M.
 Pancsován: Graff gy.
 Pécsen: Kunz Nándor.
 Pécsen: Balogh gy.
 Putnokon: Szepessy gy.
 Pozsonyban: Schneberger és Dussel gy.
 Roenyön: Posch J. gy.
 Rimaszombat: Hamaliagy.
 Ruman: Milutinovitz S.
 Rékasor: Boromi K. gy.
 Szaszváron: Sándor R. gy.
 Szabadkán: Hofbauer I. gy.
 S.-A.-Ujhelyen: Dentsch J.
 Sasvár: Mücke A. gy.
 Ségessvár: Misselbacher J.
 Szerajevóban: Gyulka N.G.
 Sziszekon: Kabányi E.
 Szombathelyen: Mitter-mayer gy.
 Szekesfehérvár: Say R. gy.
 Siklóson: Nyers S. gy.
 Szathmaron: Juracko D.
 Szent-Miklóson: Haluschka P. gy.
 Szarvason: Réthy V.
 Szentesen: Eissdorfer G. gy.
 és Prohaszka Gyula.
 Temesvár: Kraul és Roth gy.
 Tokajban: Krötzer A. gy.
 Tordán: Welits és Wolf.
 Tatan: Nierit F. gy.
 Török-Szent-Miklós: Pili-loz M.
 Trencsenben: Simon A. gy.
 Ungvár: Telendy gy.
 és ovr. Benesch P.
 Újvidéken: Schreiber F.
 Varannón: Elizar gy.
 Veszprém: Fremmel.
 Vácson: Tragor A.
 Váradon: Halter gy.
 Verseczen: Herzog gy.
 Zimony: Ivánovics és fia.
 Zalatan: Megay Gyula.
 Zombor: Stein fia Márk.
 Zsambokré: Neumann M.
 Zentán: Wuits testvérek.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.

486 (4–6)

Ugyanezen bizományos uraknál kapható:

Legjobbféle

tyukszem-tapasz,

Schmidt os. kir. főorvostól, egy skatulya
ára 23 kr.

Dr. Behr ideg-extractusa.

az idegek erősítésére s a test edzésére ára
70 kr.

Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schnebergers Kräuter-Allop“ Folgendes:

„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schnebergers Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organen ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Symparten jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglich einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“

Főraktár: **BITTNER GYULA** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

23-ik szám.

Tizenhatodik évfolyam.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer használt petit sor vagy annak helye egyszeri ígatással 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatással csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppeltik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Dr. Arányi Lajos.

A tudomány mai állásában a polyhisto-
 rok, a mindenhez értők s a tudomány egész
 mezejét minden ágaiban művelők becsé leha-
 nyatott. A specialisták a világ, azoké, kik
 a tudomány egyik szorosan elhatárolt ágát
 teszik tanulmányuk tárgyává, hogy azt em-
 berileg lehető teljességgel kimerítsék. Külö-
 nösen áll ez az orvosi tudományra nézve. Itt
 minden egyes részletnek egész külön és pedig
 gazdag irodalma van, s a tudományos vizs-
 gálatok minden egyes specialitást egész külön
 tudományrangjára emeltek. Az orvosnak ma,
 ha szakmájában igazán kitűnő akar lenni,
 az alapismeretek kellő megszer-
 zése után egy ágat kell kivá-
 lasztani, abban buvázkodni tel-
 jes erővel, mindent a mit arról
 mások tudnak és irtak, tanul-
 mányozni és egész életét annak
 szentelnie. Egy emberi életre
 egy ily specialitás tökéletes ki-
 merítése elég feladat. Az orvos-
 tanárról ugyanazt mondhatjuk,
 s még nagyobb mértékben,
 mint a gyakorló orvosról, kit
 mindenféle beteg fölkeres, míg
 a tanár egy tudomány-ághoz
 van kötve.

Dr. Arányi Lajos, a m. kir.
 egyetemen a kórbonczatan nyil-
 vános rendes tanára, azon jele-
 seink közé tartozik, kik meg-
 értve az újabb tudomány köve-
 teléseit, egész életük munká-
 ságát azon tárgynak szentelték,
 melynek művelésére s tudomá-
 nyos tovább adására hivatva
 vannak. S bár eleven szelleme,
 üres óráiban, szórakozásul és
 pihenésül is nem mulatságot,
 hanem munkát keresve, más
 tudományágakkal is foglalko-
 zik, valódi és folytonos munka-
 körét egy specialitásnak, a kór-
 bonczatannak szentelte, és abban
 valódi európai színvonalra s
 kitűnőségre is emelkedett.

Vessünk egy pillantást ez érdekes élet
 főbb mozzanataira.

Arányi (előbb Lostainer) Lajos 1812-ben
 született Komáromban, hol atyja L. József
 só-szállítási hivatalnok volt. Három éves
 korában egy vagyonos nagybátyja fogadta

örökbe s taníttatásáról és tudományos kiké-
 peztetéséről ép oly bőkezűleg gondoskodott,
 a mily szeretettel viszont a nagynéne szív- és
 erkölcsbeli neveléséről. Az ész és szív kettős
 fejlesztő befolyása alatt, a tehetséges és élénk
 szellemű fiu korán és gyorsan fejlődött, s
 már 14 éves korában szép jártassággal birt
 a latin, német, francia, olasz nyelvekben,
 zenében, rajzban. A gymnasiumokat Budán
 kezdte, majd Pesten folytatta, hol a bölcsé-
 szetet is végezve, nevelő-atyja kívánatára a
 jogi tanulmányokra lépett át. Maga, philan-
 tropikus hajlamokkal saturalva, azzal ábrán-

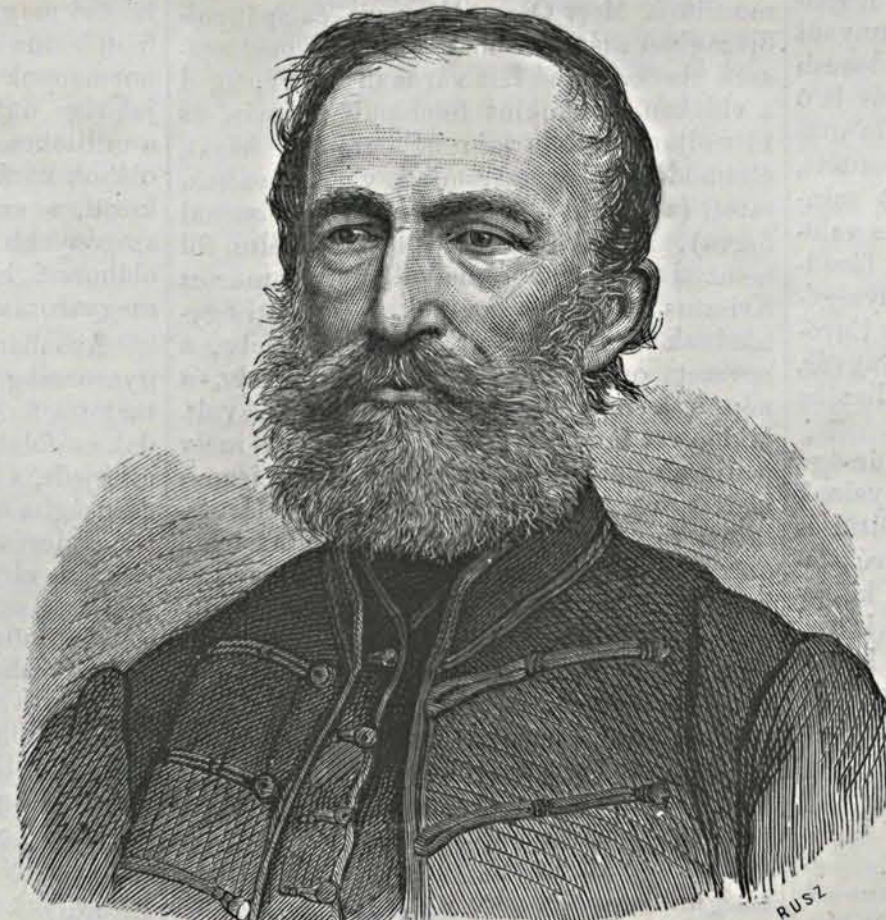
dott meg magának, hogy a természetrajzot,
 állati és növényi physiologiat s bonczatan
 tanulmányozhassa, sőt a festészetben is órá-
 kat vett s szép előmenetelt tett.

1831-ben a cholera, e rémvendég látogat-
 ván meg hazánkat s Pestet is, nagy részt
 vett a cholera-betegek ápolásában. Orvosi
 hajlamai utat törtek magoknak. A missioná-
 riusság is fejében volt még, s gondolta, ha
 majd az lesz, jó hasznát veheti az orvosi
 praxisnak. — A cholera elmúlt, de a joghoz
 visszatérésről szó sem volt többé. A 19 éves
 ifju Arányi megtalálta életcélja irányát,
 törekvései súlypontját, — az
 orvosi tanpályára lépett. Mint
 orvosnövendék egész lelkesé-
 déssel vetette magát tanulmá-
 nyaira. A mi akkor még szo-
 katlan vala, jégzettet ügyes
 rajzokkal illusztrálta. Az egye-
 temi orvostanulók természet-
 dományi értekezleteiben tevé-
 keny szerepet vitt, műszavak
 magyarosításával foglalkozott.
 A sebészet nagy híri tanárának,
 Stáhl Ignácznak kiváló ked-
 venceze lön, mit szorgalmán és
 tehetségén kívül azon ügyessé-
 gének is köszönhetett, melyet
 bonczatani és sebészeti rajzaiban
 s a nevezetesebb képletek és kór-
 esetek gyps-öntvényeiben ta-
 nusított.

Míg a tanévben így foglal-
 kozott, a szünidőket utazások-
 kal töltötte, ethnografikus is-
 mereteket gyűjtött s nagy
 nyelvtelenségénél fogva bámu-
 latosan elsajátította a hazai
 nyelvjárások, dialektusok min-
 den sajátosságait.

Szigorlati letétele után a
 híres Bene Ferenc tanársegéde
 lön s ennek oldala mellett nagy
 haszonnal töltött két évet. Innen
 Paduába, majd Bécsbe ment,
 hol ötödfél évig tanulta még

kiválasztott szakmáját: a kórboncztant, s
 azzal összefüggőleg a törvényszéki orvos-
 tant és az életmentést. „Typoplastiká“-ja,
 melyet ekkor adott ki, mindjárt nagy
 figyelmet keltett a jeles ifju tudós iránt,
 s már 1844-ben a pesti egyetemre hiva-

DR. ARÁNYI LAJOS.